

Gen Bin Tagisi Mak da Mandagit

But piso gen

Mak unun Jerusalem kokup papmon egek tagagit, ae Yesu da gen yagit ae pi agit unun pindak nandanyo agit, mani Yesu dakon pañdetni kindi dima. Don Pita gat kalonji agek Pinokop dakon pi agimal. Ae don Pol Banabas gat agek pi awit.

On papiagwan gen wasok wasogi da yan yosok, “On unun Pinokop dakon Monji, Yesu Kristo dakon Gen Bini Tagisi idon da wasosok.” Ae on papia da Yesu tapmimni tonj ae pi mibili mibili asak dakon yan dagok an ibi yan noliñban komanj. Tapmimni gat ae yan dagok an ibi dakon tilakni unun miñat aminyo yoyiñ dekgit, ae kon yolgit, ae miñat aminyo dakon yokwini wiririk yomgut unudon komanj. Yesu da iyi do “Nak Amin Dakon Monji” yan yosok. Ae miñat aminyo morapmi yumanj nanj yop do anjek naga dakon egipno parekdat yan yosok. (10.45)

Mak da Yesu da pi agit do morapmi yosok, mani Yesu da gen yagit unun do morapmi dima yosok. Mibiltok Jon Telagi Pakbi Sogok Amin da pi agit gat, ae Yesu da telagi pakbi sogit, ae Sunduk da Yesu anjekwalgit do Mak unun do yosok. Don Yesu da jigi mibili mibili pawit amin do bupmi nandanj yomiñek yoyiñ dekgit unun nolisak. Mibiltok pañdet kabi Yesu da pi agit unun dima nandaba pisagit, mani don yawori kanba pisagit.

Ae don miñat aminyo da Yesu dakon uwalni daganjek jigi morapmi ingwit. Ae Gen Bin Tagisi dakon mibi do Mak da Yesu da kimagek pidagit unun do yosok.

Yesu miñat aminyo Pinokop da Amin Kila Asak unun
yoyik do apgut

(Kilapmi 1.1–3.6)

Jon gen yagit

(Mt 3.1-12 ae Lk 3.1-9 ae 3.15-17 ae Jn 1.19-28)

¹ Yesu Kristo, Piņkop dakon Monji, unun dakon Gen Bin Tagisi idon da wasosok. ² Kombi amin Aisaia da gen yan mandagit:

“Nandani, geno yan tetņosak do amin kinda yabekgo unun da mibiltan gamjak.

Aņek kositgo anroman asak.

³ Miktim amin da aripmi dima egipmi timon amin kinda da yan tidanek yosok,

‘Amin Tagi dakon kosit anđimđim ani, kositni pasiņ anmilip ani.’”

⁴ Gen unun da tilagon Telagi Pakbi Sogok Amin Jon da miktim amin da aripmi dima egipmi timon kiņ altagit. Altanek but tobil anek telagi pakbi soņakwa Piņkop da diwarini yopman yomjak do yoyigit. ⁵ Anakwan Judia miktimon ae Jerusalem kokup papmon egipgwit amin Jonon kiwit. Yokwini yankwok anakwa Jordan Pakbikon telagi pakbi soņ yomgut.

⁶ Jon da ilikba pigik paņ egipgut unun bit madep kinda mani kamel unun dakon danđwani baņ wasanbi. Aņek bit gip kinda boban napmi do wamgut. Japni unun pilak pilak ae kaban kok. ⁷ Gen yan yagit: “Amin kinda nak da manjikon apđisak. Unun dakon tapmim da nak dakon tapmim yapmandak. Nak oman monjini dakon piņbinisi egisat, do kandap gwilni dakon nap pabiņ yigek tagi dima witdalgeņ. ⁸ Nak pakbisi baņ telagi pakbi soņ damisat, mani unun da Telagi Wup soņ damđisak.”

Jon da Yesu telagi pakbi sonj ingut

(Mt 3.13-17 ae Lk 3.21-22)

⁹ Unjun bisapmon Yesu Nasaret kokup Galili Provins yipmanjek apgut. Apban Jon da Jodan Pakbikon telagi pakbi sonj ingut. ¹⁰ Aban pakbikon da wiñek wiñek Yesu yanj kagit: Kundu witdal kinjakwan Telagi Wup kinarim da miktimon panj unjun da tilak iyikon pigit. ¹¹ Anjakwan Kwen Kokupgwan da gen kinda yanj altagit: “Gak Monjino. Butdasi galak tanj gamisat. Butno gak do tagisi asak.”

Sunduk da Yesu anjekwalgit

(Mt 4.1-11 ae Lk 4.1-13)

¹² Unjudon gin Wup da Yesu yabekban miktin amin da aripmi dima egipmi timon kigit. ¹³ Kinj unjudon gildat 40 egakwan Sunduk da anjekwalgit. Bit kilapyo da bikbigon egakwan anjelo da anpulugawit.

Yesu da pini wasanek panjetni timikgit

(Mt 4.12-17 ae Lk 4.14-15)

¹⁴ Jon dam teban yutnon yipba yigakwan Yesu Galili Provinskon kigit. Kinj Pinjkop dakon Gen Bin Tagisi yanj terjenanek yanj yagit, ¹⁵ “Pinjkop da Amin Kila Akdisak unjun dakon bisap kwanj tosok. Unjun do ji but tobil anjek Gen Bin Tagisi unjun do nandan gadani.”

¹⁶ Yesu da Galili Pakbi idap kidipminj kinjek Saimon gat padige Andru gat pindakgit. Unjun amin bamot tap kilap simil simil yikni pakbi idapmon mabal pigakwan egipgumal. Pini unjun tap kilap simil simil do pi agak amin bamot. ¹⁷ Unjun amin bamot pindagek Yesu da yanj yoyigit, “Abinj nak nolgil, anjakwal amin timit timit dakon kosit doliko.” ¹⁸ Yanban unjudon gin tap kilap simil simil yikni yopmanjek Yesu yolgimal.

1:11: Kap 2.7; Ais 42.1; Mt 12.18; Mk 9.7
Mk 6.17

1:15: Mt 3.2

1:13: Kap 9.1.11-13

1:14:

¹⁹ Yesu da timisok di kinjek Jems, Sebedi dakon monji gat padige Jon gat pindakgit. Unjun bamot boron yigek tap kilap simil simil yikni bisawik panmilip anyo anakwal pindakgit. ²⁰ Pindagek unjudon gin yarj yoban nandajek datni Sebedi gat pi amini gat boron si yigakwa Yesu yolgimal.

Yesu da Kapaneam kokupmon pi agit
(Lk 4.31-37)

²¹ Yesu gat panjetni gat Kapaneam kokupmon kiwit. Kinj altajek Sabat bisapmon Yesu da Juda amin da muwut muwut yutnon wigek Pinjkop gen yoyigit. ²² Gen teban yoyindet amin da tilagon dima yagit, amin mani toj da tilagon yagit, do amin da Pinjkop gen yogokni do nandaba njwakjwarisi agit. ²³ Anjakwan unjudon gin kojni toj amin kinda da yarj tidajek yarj yagit, ²⁴ “Yesu, Nasaret amin, gak nibanj anjim do nandisal? Nin panjupbal ak do abil? Nak nandaj gamisat, gak Pinjkop Dakon Telagi Amini.”

²⁵ Yarj yarjban Yesu da gen tebaisi yarj iyigit, “Gak gen dima yarjek amin on yipmarj det!” ²⁶ Yarjban koj da amin unjun ukwayigek madepsi yarj tidajek yipmarj degek wij kigit. ²⁷ Wij kinjakwan amin da unjun kanjek wuripdagek notni yoyinj yoyinj ajek yarj yawit, “Mao, unjun ni yo kinda da altosok? On amin gen njwakjwarisi yosok. Amin mani toj da tilagon yosok. Koj gen yoyinban geni guramikgarj.” ²⁸ Yarj yarjakwa man bini da tepmisi irenj tarjek Galili Provins aripmisi agit.

Yesu da Pita dakon yopmi anmilip agit
(Mt 8.14-15 ae Lk 4.38-39)

²⁹ Juda amin da muwut muwut yutnon da pinjek unjudon gin Jems gat Jon gat timikban, Saimon gat Andru gat unjun

da yutnon wigiwit. ³⁰ Uñun yutnon Saimon yopmi giptimi kindapmi soñakwan sot anjek pakgit. Uñun dakon mibili ³¹ iyinba Yesu kin kisitnikon abidanjek ilikban pidagit. Yan aban sotni yipmanjakwan jap noni do oman agit.

*Yesu da sot amin morapmi panmilip agit
(Mt 8.16-17 ae Lk 4.40-41)*

³² Gildat pigakwan pilindo sot amin gat koñni toñ amin gat kisisi Yesukon panpan apgwit. ³³ Anjek kokup amin kisi morap yut uñun da yomakon muwukgwit. ³⁴ Muwugakwa Yesu da amin morapmisi sot mibili mibili awit uñun panmilip agit. Anjek koñni toñ amin morapmi koñni yol yomgut. Anjek koñ uñun nandan imgwit, do yansop anyomgut.

*Yesu Galili miktimon agipgut
(Lk 4.42-44)*

³⁵ Wisa dima daganjakwan Yesu pilisisok pidan yut yipmanjek miktim amin da aripmi dima egipmi timon panke egek bisit pi agit. ³⁶ Anjakwan Saimon gat notni kabi gat Yesu wisinjek apgwit. ³⁷ Abin anjalon anjek iyiwit, “Amin morapmisi da gak wisan.”

³⁸ Yanba yan yoyigit, “Nak uñun amin kabi dogin dima pigim. Do nin kokup tan anan kwan uñudon kinjek Pinkop gen yoyiker. Nak pi uñun ak do pigim.” ³⁹ Yan yanek Galili Provinskon dukwan dukwan kisi agek Juda amin dakon muwut muwut yut morapmon Pinkop dakon gen yoyinjek koñ yol yominjek agipgut.

*Yesu da amin kinda wuda tebani toñ anmilip agit
(Mt 8.1-4 ae Lk 5.12-16)*

⁴⁰ Amin wuda tebani torj kinda da unjudon kijek njwak-bej an iminek bisit tebai yan iyigit, “Pinjkop da dabilon kilek token do nandisal kan, tagi anmilip abi kilek token.”

⁴¹ Yanban Yesu da unjun do bupmi nandajek kisitni amin unjun da kwenon witjinek yan iyigit, “Kilek toki do nandisat, do pasil gamni!” ⁴² Yan iyinban unjudon gin wudani kibidajakwa giptimni kilek tagit.

⁴³ Kilek tanban unjudon gin Yesu da amin unjun yabegek gen tebai yan iyigit, ⁴⁴ “Gak unjun dakon mibili amin dima yoyiki. Anek mukwa sogok aminon kijek giptimgo yoliki. Anek Moses da yagit unjun da tilagon paret anjaki amin da asi kilek tal yan gandani.” ⁴⁵ Yan yanban yum kanek kin gen bin yan anjerej agit. Unjun do anek Yesu kokup papmon noman kisak do nandaban tidok tagit. Kokup ilenji ilenjikon gin agakwan amin morap dukwan dukwan egipgwit Yesukon apgwit.

2

Yesu da amin kisiri kandapmiyo kimakbi kinda anmilip agit

(Mt 9.1-8 ae Lk 5.17-26)

¹ Yesu gildat di egi aeni Kapaneam kokupmon kijek yutnikon wigakwan kokup amin da abapni dakon gen nandawit. ² Nandajek morapmisi da yutnon muwuk tugajek diwari yomakon yik tuganba Pinjkop dakon gen yoyigit. ³ Yoyinjakwan amin kabi kinda apgwiron da amin 4 kabi da amin kisiri kandapmiyo kimakbi kinda waman unjudon anapgwit. ⁴ Anek yutnon awigi Yesu da buron yipdo anek aminon kwa tidanba yut kwenon awigiwit. Awigek Yesu da si yikgit da kwenon yut tuwilba kosit pisanjakwan unjudon da amin unjun wayigon pagakwan nap anyawot anakwa pigigit. ⁵ Yan anakwa Yesu da

nandan gadatni kanjek amin kisiri kandapmiyo kimakbi yan iyigit, “Monji, diwarigo yopman gamisat.”

⁶ Yan yanban gen teban yoyidet amin diwari unudon yikgwit unun da buri da yan nandawit, ⁷ “Ma, amin on ni gen nan yosok? On Pinjkop kulabisak on! Namin amin da diwari wiririt pi asak? Unun pi Pinjkop dagin agagi!”

⁸ Yan nandajakwa Yesu unun burikon da pindak nandan yomij mudajek yoyigit, “Ji nido butjikon da nandak nandak unun nandan naman? ⁹ Jit da tagapmi, amin kisiri kandapmiyo kimakbi yan iyikdo, ‘Diwarigo wiririk gamisat’, bo unudej iyikdo, ‘Pidan yalinj potgo timigek pilik bamok aki?’ ¹⁰ Amin Dakon Monji unun miktimon diwari wiririt dakon pi asak do yan mudan ibi yan nandaba pisosak do on amin anmilip abej.” Yan yanjek amin kisiri kandapmiyo kimakbi yan iyigit, ¹¹ “Nak gayisat, pidan yalinj potgo timigek yutgokon ki.” ¹² Yanban unudon gin amin morapmi da dabilon yalinj potni timigek abigigit. Yan anjakwan amin kawit unun da tamtam yanjek Pinjkop anjksinej yawit, “Yo kalugisi altanban koman!”

Yesu da Liwai (Matyu) yan imgut

(Mt 9.9-13 ae Lk 5.27-32)

¹³ Yesu yan anjek aeni pakbi idap ilenjikon pigigit. Pigakwan amin morapmi yol anjan unudon kwa Pinjkop gen yoyigit. ¹⁴ Anjek unudon da kinjek Liwai, Alpius dakon monji, takis timit timit yutnikon yigakwan kagit. Kanjek yan iyigit, “Abinj nak nol.” Yanban Liwai pidajek Yesu yolgit.

¹⁵ Anjakwan Yesu Liwai da yutnon kwan yigek jap nawit. Monej timit timit amin ae yokwi pakpak amin morapmi Yesu gat panjetni gat jap nawit. (Unuden amin morapmisi da Yesu yolgwit.) ¹⁶ Unudon Parisi amin diwari

yikgwit unjun gen teban yoyiṅdet amin. Unjun da Yesu moneṅ timit timit amin gat ae yokwi pakpak amin gat kisi yigek jap naṅba kaṅek paṅdetni yaṅ yoyiwit, “Ma, unjun nido takis timit timit amin gat ae yokwi pakpak amin gat kisi yigek jap noṅ? Unjun tagi dima.”

¹⁷ Yaṅba Yesu da nandaṅek yoyigit, “Amin sotni mini unjun wuda wamagon dima kwanṅ. Amin sotni toṅ unjun dagin wuda wamagon kwanṅ. Nak amin kilegi yaṅ ilit do dima opgum, yokwi pakpak yaṅ ilit do opgum.”

Jap kelkel dakon gen

(Mt 9.14-17 ae Lk 5.33-39)

¹⁸ Jon dakon paṅdetni gat ae Parisi amin gat unjun bisapmon Piṅkop do nandaṅek jap kelek egipgwit. Anakwa amin diwari unjun Yesukon kiṅek yaṅ iyiwit: “Jon dakon paṅdetni gat ae Parisi amin dakon paṅdetni gat unjun Piṅkop do nandaṅek jap kelek egakwa gak dakon paṅdetgoni nido jap naṅek ekwanṅ?”

¹⁹ Iyiṅba Yesu da yoyigit, “Monjisok miṅat pak do aṅ unjun bisapmon notni gat jap kelek tagi egipni? Dima. Monjisok egakwan jap kelek aripmi dima egipmi.

²⁰ Mani don monji unjun abidaṅ aṅaṅ kiṅakwa notni unjun bisapmon jap kelek ekwanṅ.

²¹ “Nin ilikba pigik garaṅi pudaṅkwikon imal diwat kalugi pakbikon dima sugaṅbi kinda naṅ bupnom kaṅ, pakbikon sugono imal diwat unjun da garaṅi ilikban pudaṅ ki madepsi akdisak. ²² Ae amin kinda da wain kalugi tibiri meme giṅ baṅ wasaṅbi tibiri kalipmikolon kolesak kaṅ unjun tagi dima. Yaṅ asak kaṅ, wain da pukwa paptanṅ meme giṅ kirinṅgakwa wain maṅ mudokdaṅ. Amin da wain kalugi meme giṅ kalugikon kolerba wain gat meme giṅ gat kisi tagi tomal.”

Sabat bisap dakon gen

(Mt 12.1-8 ae Lk 6.1-5)

²³ Sabat kindakon Yesu gat pañdetni gat uñun wit pi kaga kindakon kiwit. Kinej pañdetni da wit bami diwari jimik dagawit. ²⁴ Anakwa Parisi amin da Yesu yañ iyiwit, “Pindat, amin Sabat bisapmon nido gen teban yapmanjek pi anj?”

²⁵ Yanba Yesu da yoyigit, “Dewit ae amin kabini jap do anjek yo awit uñun ji manjin nandanjo awit bo dima? ²⁶ Uñun Abiata da mukwa sogok amin dakon mibiltok amin egipgut bisapmon yañ awit. Pinjkop da yutnon wigek bret Pinjkop do parekbi uñun timik nanjek amin kabini kisi do yoban nawit. Bret uñun amin isali da dima nok nogi, mukwa sogok amin dagin tagi nawit.”

²⁷ Yan yañek yagit, “Sabat bisap uñun do nandaba yo madep anakwan amin kirinjik yoman uñun da tagi dima asak. Sabat bisap uñun amin pañpulugok do anjek yipbi. ²⁸ Yanjo, Amin Dakon Monji uñun Sabat bisap uñun dakon Amin Tagini egisak.”

3

Yesu da Sabat bisapmon amin kind añmilip agit

(Mt 12.9-14 ae Lk 6.6-11)

¹ Yesu aeni bisap kind a gat Juda amin da muwut muwut yutnon wigek amin kind kisiri girenjikbi kind yikban kagit. ² Uñun da Sabat bisapmon amin pañmilip aban kanjek gen pikon yipneñ yanon da amin diwari Yesu tebai kanjek yikgwit. ³ Anakwa Yesu da amin kisiri girenjikbi yañ iyigit, “Amin da inamon pidan at.”

⁴ Pidan agakwan miñat aminyo yañ yoyigit, “Sabat bisap dakon gen teban da yokwi aneñ do yosok? Bo tagi

2:24: GT 23.25

2:25: 1Sa 21.1-6

2:26: MS 24.5-9

2:27: GT 5.14

3:4: Lk 14.3

anerŋ do yosok? Amin paŋmilip anerŋ do yosok, bo dapba kimotni do yosok?” Yarŋban gen tamoni dima iyiwit.

⁵ Yarŋ aŋakwa but tebani do butjap nandagit. Aŋek butni yokwi tarŋban kobok tobił tobił aŋek pindagek amin kisiri gireŋikbi yarŋ iyigit, “Kisitgo aŋniŋniŋ a.” Yarŋban amin uŋun kisiri aŋniŋniŋ aban kilek tagit. ⁶ Aŋakwan uŋudon giŋ Parisi amin kiŋek Erot dakon amin kabi uŋun gat muwugek “Niarŋ aŋek aŋatnerŋ?” yarŋ do gen paŋkosit awit.

Yesu da tapmimni yolirŋban kokup isalni da dima nandaŋ gadaŋ imgwit
(Kilapmi 3.7–6.6)

Miŋat amin kabi madep da Yesu yolgwit
(Lk 6.17-19)

⁷ Yarŋ aŋakwa Yesu da paŋdetni timikban pakbi idapmon kiwit. Kiŋakwa Galili amin morapmisi da yolgwit. Ae uŋun giŋ dima, Judia miktimon da, ⁸ ae Jerusalem kokup papmon da, ae Idumea miktimon da, ae Jodan Pakbi usugap tet amin, ae Tair ae Saidon kokup tetgiŋ do amin morapmi da Yesu dakon wasok agakni dakon gen bin nandaŋek apgwit. ⁹ Amin madepsi apgwit do Yesu da paŋdetni yarŋ yoyigit, “Amin morapmisi do gitni gitni aba kaŋ bot kinda aŋnoman aba nak uŋudon miłkaŋ wigikeŋ.”

¹⁰ Yesu da sot wudani toŋ morapmi paŋmilip agit, uŋun do aŋek sot wudani toŋ amin Yesu igayik do aŋek ukwayit ukwayit aŋek Yesu da buron kiwit. ¹¹ Kiŋakwa koŋ uŋun Yesu kaŋek miktimon gawagek madepsi yarŋ tidaŋek yawit, “Gak Piŋkop dakon Monji.” ¹² Mani Yesu da mibiłni dima yarŋ tetterjoni do yaŋsop tebaisi anyomgut.

Yesu da paɗdetni 12 timikgit

(Mt 10.1-4 ae Lk 6.12-16)

¹³ Kili Yesu pakbi idap yipmanɛk ileɗ kindakon wigigit. Wigek yabekbini dagoni do nandagit amin yoyinban iyikon abiɗ muwukgwit. ¹⁴⁻¹⁵ Amin 12 uɗun gat egipni do yabekbi kabini timikgit. Aɗek yaɗ yoyigit, “Ji yabekgo kiɗ Piɗkop gen amin yoyini, ae koɗ yolni do yaɗ mudarɗ dabo koɗ yolni.” ¹⁶ Yabekbini 12 uɗun dakon mani yaɗ:

Saimon (mani kalugi Pita yaɗ iyigit),

¹⁷ ae Jems, Sebedi dakon monji,

ae Jems dakon paɗige Jon (uɗun bamot mani Boan-ages yaɗ yoyigit, uɗun dakon mibili Kiririɗ Amin),

¹⁸ ae Andru,

Pilip,

Batolomiu,

Matyu,

Tomas,

Jems Alpius dakon monji,

Tadius,

Saimon Selot,

¹⁹ ae Judas Iskariot (uɗun egi don Yesu uwalni da kisiron yipgut).

Yesu Sunduk gat pi amal yaɗ yawit

(Mt 12.24-32 ae Lk 11.14-23 ae 12.10)

²⁰ Aɗek Yesu yutnon wigakwan amin kabi madepsi aeni uɗudon muwukgwit. Muwugakwa Yesu gat paɗdetni gat jap noni dakon bikbik dima pisaɗ yomgut. ²¹ Aɗek dabini uɗun bini nandaneɗ “Buri upbal tak” yaɗ yaɗek yutnikon iyin anan kik do apgwit. ²² Anakwa gen teban yoyinɗet amin Jerusalem kokup papmon da apgwit uɗun da Yesu do yaɗ yawit, “Koɗ dakon amin tagini Belsebul uɗun da burigwan egakwan uɗun dakon tapmimon da koɗ yoldak.”

²³ Yanba Yesu da paɗmuwugek tilak gen kinda yaɗ yoyigit: “Sunduk da Sunduk notni ariɗmi dima yolyoli.

²⁴ Miktim kinda dakon amin da pudaɗ kabi bamori aɗek emat wamjil kaɗ, uɗun miktim tebai dima tokdisak. ²⁵ Ae amin yuri kinda dakon amin da pudaɗ ki kabi bamot aɗek emat wamjil kaɗ, uɗun amin yut tebai dima egiɗpaɗ. ²⁶ Uɗudeɗ gin Sunduk da pudaɗ ki kabi bamot aɗek iyi emat wamjil kaɗ, amin kabini tebai dima egiɗpaɗ. Yaɗ ani kaɗ pasil mudokdaɗ.

²⁷ “Bo namin dasi amin tebai kinda yiɗakwan yutnikon wiɗi yo kabini gwayeɗ timitjak? Uɗun ariɗmi dima. Mibiltok tebai kendagek kisit kandapmiyo wamaɗek yo kabini tagi gwayeni.

²⁸ “Nak asisi dayisat, Piɗkop da yokwi mibili mibili gat ae Piɗkop abiɗ yip do manji gen yogok gat dakon diwari tagi wiriritjak. ²⁹ Mani amin kinda da Telaɗi Wup abiɗ yip do manji gen kinda yosak kaɗ, Piɗkop da diwarini dima wiriritjak. Uɗun dimasisi, uɗun diwarini mudok mudogi mini taɗ wiɗikdisak.”

³⁰ Amin da Yesu burikon koɗ kinda egisak yaɗ yawit uɗun do aɗek gen uɗun yaɗit.

Yesu dakon meɗi padik padikyo

(Mt 12.46-50 ae Lk 8.19-21)

³¹ Gen yaɗ yoyiɗakwan meɗi padik padikni da abiɗ yomakon agek Yesu yomakon pisak do gen yipba wigigit.

³² Wikwan amin Yesu gat yikgwit uɗun da yaɗ iyiwit, “Meɗgo padik padikgo yomakon da gak do yoɗ.”

³³ Yanba yaɗ yoyigit, “Meɗno padik padikno uɗun namin?” ³⁴ Yaɗ yaɗek amin aɗgwasineɗ yikgwit kabikon dabil siɗtaɗek yaɗit, “Nak dakon meɗno ae padik padikno

oni. ³⁵ Piŋkop dakon gen guramikgaŋ amin uŋun nak dakon meŋno ae padik padikno ae samino kabi.”

4

Jap yet tiŋtiŋok dakon tilak gen

(Mt 13.1-9 ae Lk 8.4-8)

¹ Bisap kindakon pakbi idap ileŋikon miŋat aminyo aeni yoyiŋ dekgit. Amin madepsi da abiŋ uŋudon muwugakwa Yesu boron wiŋigit. Boron yiŋakwan amin morap ileŋikon yikgwit.

² Yiŋakwa Yesu da tilak gen morapmi yoyiŋek kinda yaŋ yagit, ³ “Nandani! Amin kinda da jap yet tiŋtiŋok do pigaga kigit. ⁴ Jap yet tiŋtiŋaŋakwan diwari da kosiron maŋba minam da abiŋ nawit. ⁵⁻⁶ Yeri diwari da miktim tipmi toŋ timon mawit. Uŋun kwenjok tawit, do tepmi kwawit, mani tip kwenon miktim morapmi dima, do geli tagi dima yopba kiwit. Do gildat da wiŋ pindakban alek tawit. ⁷ Ae jap yet diwari da joŋ keli toŋ timŋwan mawit. Uŋun joŋ keli toŋ gat kisi kwanek wutjiŋba kimak mudawit. ⁸ Ae jap yet diwari miktim nelagi toŋ uŋudon maŋ kwawit. Diwari bami 100, ae diwari bami 60, ae diwari bami 30 tawit.” ⁹ Gen uŋun yaŋek aeni saŋbeŋek yaŋ yagit, “Gen on nandak do galak toŋ amin ji pakyansi nandaŋek mibili nandaŋ pisoni.”

Tilak gen yogok dakon mibili yoyigit

(Mt 13.10-17 ae Lk 8.9-10)

¹⁰ Amin kabi madep kiŋakwa iyi dakon paŋdetni 12 kabi gat ae amin diwari gat da tilak gen dakon mibili nandak do iyiwit. ¹¹ Iyiŋba yagit, “Piŋkop dakon Amin Kila Agakni dakon gen pasili uŋun dakon mibili ji baŋ dayiŋ

terterjosot. Mani Piŋkop dima nandaŋ imiŋek waŋga ekwaŋ amin tilak gen gin nandaŋ.

¹² ‘Uŋun dabil da yo asat uŋun pindakgaŋ mani mibili dima nandaŋ,
ae geno nandaŋ, mani mibili dima nandaŋ piŋoŋ.
Do Piŋkop da diwarini wiririk yomjak do but tobil ak
do dima nandaŋ.’”

*Jap yet tiŋtiŋok dakon mibili yoyigit
(Mt 13.18-23 ae Lk 8.11-15)*

¹³ Yaŋ yaŋek yaŋit, “Tilak gen yat dakon mibili dima nandaŋ kaŋ, tilak gen diwari yoko niaŋ aŋek nandaŋ piŋoni? ¹⁴ Amin jap yet tiŋtiŋosok uŋun Piŋkop gen tiŋtiŋosok. ¹⁵ Amin Piŋkop gen nandaŋek butni dima piŋoŋ uŋun jap yet kosiron mawit uŋuden. Sunduk da abiŋ gen taŋi butnikon toŋ uŋun gwayeŋ paŋkisak. ¹⁶ Amin diwari miŋtim tiŋmi toŋ tim yombem, uŋun amin Piŋkop gen nandaŋek but galagon da abidoŋ. ¹⁷ Mani butnikon geli taŋi dima yipban kigit do bisap piŋipmisok akaŋ. Jigi mibili mibili ae Piŋkop dakon gen dakon uwal apni bisapmon nandaŋ gadatni yopba witdal kikaŋ. ¹⁸ Ae amin diwari miŋtim nap keli toŋ tim yombem. Uŋun Piŋkop gen nandaŋ, ¹⁹ mani nandak nandakni miŋtim dakon yo morap do nandaŋ, ae moneŋ paŋmuwut dakon galaktok da Piŋkop gen witjiŋba bami dima tosok. ²⁰ Ae amin diwari miŋtim nelagi toŋ tim yombem, uŋun amin Piŋkop gen nandaŋek abidoŋ. Uŋun amin bami 100, ae kanda bami 60, ae kanda bami 30, yaŋ taŋ taŋ aŋ.”

*Telagi egip egip dakon gen
(Lk 8.16-18)*

²¹ Gen kinda sanbejek yan yoyigit, “Namin da lam kolejek kwoba nan gap asak, bo pigat kagagwan yipjak? Dimasi, tamonikon yipno tentenosok. ²² Yo pasili ton ae yo witjinbi da ton unun kisi tentenikon tokdan. ²³ Gen on nandak do galak ton amin ji pakyansi nandajek mibili nandan pisoni.”

²⁴ Yan yanek yagit, “Ji gen unun nandan unun pakyansi nandani. Ji Pin kop dakon gen nandajek guramitni kan, Pin kop da sanbejek damdisak. Mani geni dima nandani kan, sanbejek dima damdisak. ²⁵ Nak dakon gen nandajek burikon yipmandak unun amin Pin kop da sanbejek nandak nandak imdisak. Mani geno nandajek burikon dima yipmandak unun amin geno diwari nandagit unun pasil imdan.”

Jap yet kwoj unun dakon tilak gen

²⁶ Yesu da sanbejek yan yagit, “Pin kop da Amin Kila Asak unun dakon mibili nandani do tilak gen kinda gat dayiko nandani. Amin kinda jap yet pigaga tintinosok. ²⁷ Kalbi dipmin pokdok ae gildat kalba wanga wanga agakwan jap yet kwoj. Mani niansi anek kwoj unun dakon mibili dima nandisak. ²⁸ Miktin da iyi upmagakwan gigi wij tami yopmanek bami ton. ²⁹ Bami tanakwa pi ami da bami pasak.”

Mastat yet dakon tilak gen

(Mt 13.31-32 ae Lk 13.18-19)

³⁰ Yesu da sanbejek yan yagit, “Pin kop da Amin Kila Asak unun dakon mibili yo nikon tilak ako nandani? ³¹ Unun mastat yet yobem. Mastat dakon yeri unun jap yet kisi morap dakon pinbi, moninisisok. ³² Mani miktimon kwaotno madepsi kwosok. Jap diwari dakon

tagok tagokni unjun yapman mudosok. Kiliņi madep yopban kiņakwa minam morapmi da paņabin unjun da yongamgwan yikgaņ.”

Yesu tilak genon da gin gen yagit

(Mt 13.34-35)

³³ Yesu da nandak nandakni da aripmon Piņkop dakon gen yoyiņek tilak gen unjuden morapmi yoyigit. ³⁴ Amin madep kabikon Piņkop gen tilak genon daņin yoyigit. Mani paņdetni gat egek tilak gen dakon mibili yoyiņ tenņeņagit.

Yesu da yaņban mirim madep yawokgit

(Mt 8.23-27 ae Lk 8.22-25)

³⁵ Unjun gildat da pilin pilindo Yesu boron yigek paņdetni yaņ yoyigit, “Pakbi idap teri kinda do kino.” ³⁶ Yaņ yaņban paņdetni amin kabi madep yopman degek boron wikwa paņdetni gat kisi kiwit. Ae bot diwari gat kisi kiwit. ³⁷ Kiņakwa mirim madep aņek pakbi tamaligakwan boron piņiwit. Piņi tugaņban bot pakbigwan piņik do agit. ³⁸ Aņakwan Yesu bot buņikon busuņ kidiņ kindakon witjiņek dipmin pagakwan paņdetni da anyolek iyiwit, “Yoyiņdet, nin pakbi naņ kimotneņ do nandabi yo isali asak?”

³⁹ Yaņ iyiņba Yesu da pidaņ agek mirim gat ae pakbi gat tebai yoyiņek yagit, “Yawokgil!” Yaņban mirim yawogakwan pakbi wayiņ dimasi agit.

⁴⁰ Aņek paņdetni yaņ yoyigit, “Ji nido pasolgoņ? Sigin dima nandaņ gadaņ namaņ, ma?”

⁴¹ Yaņban paņdetni si pasalek iyi gin yawit, “On ni-aņen amin kinda da mirim ae pakbiyo yoyiņban geni guramikgamal?”

5

Yesu da koy morapmi yolgıt
(Mt 8.28-34 ae Lk 8.26-39)

¹ Yesu gat pañdetni gat pakbi idap teri kinda Gerasa amin da miktimon kiwit. ² Boron da piñakwan, amin kinda konni ton unun da amin kimakba pañki tip kinamgwan yopmangañ miktimon da abiñ altañ imgut. ³ Amin unun amin da kisitni ae kandapmiyo nap teban nañ wamwami dakon arip dima agit. ⁴ Amin da bisapmi bisapmi kisit kandapyoni wamgwit, mani unun amin tebai do nap teban si pañdagagit. Amin da aripmi dima abidogi. ⁵ Unun pilin kaga ae gildat kalba amin kimakba yopmangañ miktimon ae kabapmon egek madepsi yañ tidaneğ giptimi tipbañ mandagit.

⁶ Yesu dubagikon akban kañek timtim yañek Yesu da buron kiñ gawak imgut. ⁷ Añek yañ tidaneğ yañ iyigit, “Yesu, Piñkop Wikwisi dakon Monji, gak niañsi añnam do abisal? Piñkop da manon tepmi pi dima nabi do yañ teban ta.”

⁸ Unun da yañ yagit, nido Yesu da yañ iyigit, “Koy gak on amin yipmañ degek wiñ ki!”

⁹ Yañban Yesu da añtobilek iyigit, “Mango namin?”

Yañ iyinban yagit, “Nak mano Amin Kabi Madep. Nin morapmi da ekwamañ.” ¹⁰ Yañ yañek bisit tebai sañbek sañbek iyiwit, “Nin nolbi on miktim tim dima yipmañ detneñ.”

¹¹ Miktim unun da ileñon bit kabi madep jap nañek egipgwit. ¹² Koy unun Yesu da nandañ yoban bit da butgwan pigini do bisit tebai iyiwit. ¹³ Yañba Yesu da nandañ yoban koy da aminon da wiñek bit da butgwan pigiwit. Pigakwa bit unun pasal abigineğ pakbi idap tagit

unjungwan pige kimagkwit. Bit kalonj sok dima, 2 tausen da kimagkwit.

¹⁴ Kimagakwa bit dakon kila amin da kokup kapmat tagit ae miiktim diwarikon kin yo unjun noman tawit dakon gen bin yoyiwit. Yoyinba amin da yo noman tagit unjun kok do anjek abin mudawit. ¹⁵ Yesukon abinjek amin konni morapmi gat egipgut unjun buri pisagit ae ilikba pigikni ton da yikban kawit. Yan yikban kan pasalgwit. ¹⁶ Yo dabil da kan nandanjo awit amin unjun da kon gat egipgut amin gat ae bit kabi dakon gen bin gat kisi amin yoyin mudawit. ¹⁷ Gen unjun nandanjo mudanek Yesu miiktim unjun yipman kisak do tebai iyiwit.

¹⁸ Iyinja nandanek Yesu unjun boron wigakwan amin kon gat egipgut unjun da Yesu yol do bisit tebai iyigit. ¹⁹ Tebaisi iyinban kirinik iminjek yan iyigit, "Gak yutgokon kin Amin Tagi da gak do bupmi nandanek wasok madep ak unjun dakon gen bin yawi diwat kabigo yoyin mudoki." ²⁰ Yanban amin unjun kin Yesu da yo agit unjun dakon gen bin Dekapolis miiktim unjudon amin yoyinban nandaba njakwarisi agit.

*Yesu da minjatjok kind a ban pidagit
(Mt 9.18-26 ae Lk 8.40-56)*

²¹ Yesu unjun boron wigek pakbi idap teri kind do wigakwan amin morapmi abin muwukgwit. ²² Muwugakwa Juda amin dakon muwut muwut yut dakon kila amin kind mani Jairus, unjun da abin Yesu kanek burikon kinjek gawak imgut. ²³ Anjek si anpulugosak do madepsi yan iyigit, "Gwano kimotdisak, do abinjek kisitgo da witjinbi kilek tanek egipjak." ²⁴ Iyinja nandanek Yesu gat kigimal.

Kinjakwal amin morapmi da yolek gadat gadat tebaisi awit. ²⁵ Anakwa binapnikon minjat kind a kagit, unjun

dagar mok anek yawini marakwa egakwan bilak 12 agit. ²⁶ Anakwan wuda wamak morapmi da anpulugok do pi antidok anakwa tepmi madepsi nandaneke egipgut. Wuda wamak yuman nok do anek monejni kisi yomi mudagit. Aban sotni dima tagap tagit, si madep tagit. ²⁷ Aban minat unun da Yesu dakon bin nandaneke, minat amin diwari unun da bikbigon egek manjikon kinek ilikba pigiknikon igayigit. ²⁸ Igayineke yan nandagit, "Ilikba pigiknikon igayikek kan, kilek token." ²⁹ Yan nandaneke igayinban unudon gin yawini jiptanban giptimi kilek tarban nandagit.

³⁰ Aban Yesu unun tapmimni abikwa nandaneke tobilek yan yagit, "Ilikba pigikno namin da igayisak?"

³¹ Yanban pandetni da yan iyiwit, "Amin da gadat gadat tebaisi anakwa namin da igayin namisak yan nido yosol?"

³² Mani Yesu unun amin igayin imgut unun kok do sigin wisigit. ³³ Minat unun giptimikon wasok noman tagit unun nandaneke buri suganban nimnimigek Yesu da buron gawak iminek mibilni yan tenjenagit. ³⁴ Mibilni yan tenjenanban Yesu da yan iyigit, "Gwano, nandan gadatgo da gak anjkilek ak. Unun do butgo yawori tarakwan kiki. Sotgo kili pasilak."

³⁵ Yesu gen yan iyinjakwan, muwut muwut yutni dakon kila amin Jairus da yutnon da amin diwari da abin Jairus yan iyiwit, "Gwago kili kurwak, unun do nido yoyindet isal dogin jigi imisal?"

³⁶ Yanba Yesu da gen unun nandagit, mani dima nandabi wup agit. Anek kila amin yan iyigit, "Dima pasolgi. Isal nandan gadat aki."

³⁷ Yan yanek minat aminyo diwari yopmanek, Pita, Jems ae padige Jon unun bangin timikban kiwit. ³⁸ Kin kila

amin da yomakon altanek amin da upbalap madep ae gen kunamyo anakwa pindak nandanjo agit. ³⁹ Anek yutnon wigek amin yan yoyigit, “Ji nido kunam kugiyo madepsi an? Miñatjok unun dima kunjwak, unun isal dipmin pokdok.” ⁴⁰ Yesu da yan yanban nandanek jikgo yanjan imgwit.

Yan aba yoyiban yomakon pigi mudanakwa, miñatjok dakon meri datniyo ae panjetni timikban miñatjok pakgiron wigiwit. ⁴¹ Wigi miñatjok kisirikon abidanek iyigit, “Talita kum!” (Unun dakon mibili, “Miñatjok pidoki do gayisat!”) ⁴² Yanban unudon gin miñatjok pidanek kin ap aban kanek yan kimakgwit. (Miñatjok bilakni 12 kabi.) ⁴³ Anakwa Yesu da amin dima yoyini do yansop tebaisi anyomgut. Anek miñatjok jap iminba nosak do yoyigit.

6

Nasaret amin da Yesu do kuraktan imgwit
(Mt 13.53-58 ae Lk 4.16-30)

¹ Anakwa Yesu unun kokup yipmanek, kokupnikon kinakwan panjetni yolgwit. ² Panji egek Sabat bisapmon Juda amin da muwut muwut yutnon wigi Pinjop gen yoyigit. Anakwan amin morapmi Pinjop dakon gen nandanek yikgwit amin unun tamtam yanek yan yawit, “Yo unun dukon timikgit? Nandan kokwin tagisi gat ae wasok tapmimi ton agak unun naminon timikgit?” ³ Unun kisit kilda kind, Maria dakon monji. Padik padikni unun Jems, Josep, Judas ae Saimon. Ae samini binapninon ekwan.” Yan yanek injan iminjek nandaba pinban imgwit.

⁴ Yan nandanek egakwa Yesu da yan yoyigit, “Kombi amin kind man bini miktin diwarikon ton, mani iyi da

kokupmon yawi diwatni gat ae yutnikon amin gat da mani dima anjenokgoj.” ⁵ Ujudon wasok tapmimi toj ak do antidok agit. Ujun yum amin sotni toj kalonj sok di ban kisitni kwenikon witjinek panmilip agit. ⁶ Anek nandan gadatni mini do, unun do nandaban njwakjwarisi agit. Yan nandanej kokup taj ananj kiwit unudon kinj Pinj kop dakon gen yoyij dekgit.

Yesu tapmimni yoljban pandet kabini da dima
kanba pisagit

(Kilapmi 6.7–8.21)

Pandetni 12 kabi yabekgit
(Mt 10.5-15 ae Lk 9.1-6)

⁷ Yesu pandetni 12 kabi yan yoban opba, bamot bamot Pinj kop dakon gen yoni do yabekgit. Yabekgek koj yolni do yan mudanj yominek yan yoyigit, ⁸ “Ji yo diwari di dima panjek kini, win kirij bangin pabidanej kini. Jap bo yik bo monerjo dima panjek kini. ⁹ Kandap gwil panjek agipni, anek paba pigik kalonj gin ilikba pigisak. ¹⁰ Kokup kindakon kinj yut kindakon gin yigek pinj kini. ¹¹ Kokup kindakon kinj altajba not dima andaminek genji dima nandanej manji damni kanj, kandapjikon kimbaban toj unun kokup yip do anek tidanjba kini. Yan anakwa unun kokup amin da ‘Geni dima nandamanj, unun do anj’ yan nandani.”

¹² Yan yanban pandetni da kinjek amin but tobil ani do yoyiwit. ¹³ Yan yoyinek koj morapmi yol yominek sot amin morapmi bit nelak soj yoba kilek tawit.

Erot da yanban Jon anakgwit
(Mt 14.1-12 ae Lk 3.19-20 ae 9.7-9)

¹⁴ Yesu dakon man bin ireŋ taŋban kila amin madep Erot uŋun kisi da nandagit. Amin diwari da Yesu do yaŋ yawit, “Jon Telagi Pakbi Sogok Amin uŋun kimoron da pidagit, aŋek wasok tapmimi toŋ agak dakon tapmim taŋ imisak” yaŋ yawit. ¹⁵ Yaŋ yaŋakwa amin diwari da yawit, “Uŋun Elaija.” Ae diwari da yawit, “Uŋun kombi amin kinda, kombi amin kalip egipgwit uŋuden amin kinda.”

¹⁶ Mani Erot uŋun nandajek yagit, “Kalip nak da Jon dakon tegi mandaj dagagim, uŋun amin dasi kimoron da pidagit.” ¹⁷⁻¹⁸ Kalip Erot da padige Pilip dakon miŋatni Erodias tuwil pagit. Aban Jon da Erot yaŋ iyigit, “Gak gen teban yapmaŋek padigigo dakon miŋatni tuwil pal. Uŋun tagi dima.” Gen uŋun nandajek Erot da obip amini yabekban kiŋ Jon abidajek nap teban naŋ wamaŋ dam tebanon yipgwit.

¹⁹ Jon da gen yaŋ yaŋban Erodias da Jon do nandaban yokwi taŋban aŋakba kimotjak do si nandagit. Mani aripmi dima, ²⁰ nido Erot da Jon do pasalek yaŋ nandagit, “Jon uŋun amin kilegi ae telagisi.” Yaŋ nandajek si aŋkutnagit. Erot da Jon dakon gen nandajek but morap agit, mani geni nandak do galak tagit.

²¹ Buŋon Erodias da Jon aŋakba kimotjak uŋun dakon kosit kagit. Altok altok bisapnikon Erot da jap noknok ak do amin madep paŋmuwukgit. Gapman dakon pi amin madep ae emat amin dakon mibiltok amini ae Galili miktim dakon kila amin kisi paŋmuwukgit. ²² Jap naŋ yigakwa Erodias dakon gwi da paŋabiŋ iŋamnikon kap agit. Aban Erot ae amin jap nawit uŋun kisi da kaŋ galak tawit. Kaŋ galak taŋ Erot da miŋat gimon yaŋ iyigit, “Ni yo do galak tosol uŋun nayiŋbi tagi gabeŋ.” ²³ Yaŋ yaŋek

yaŋ teban tok gen kinda yaŋ yagit, “Yo nido nayiki, tagi gabeŋ. Miktimno teri kinda pidaŋ gak do tagi gabeŋ.”

²⁴ Yaŋban miŋat gimonŋ uŋun da wanga kiŋ meŋi yaŋ iyigit, “Ni yo naŋ namjak do iyikeŋ?”

Yaŋban iyigit, “Kiŋ Jon Telagi Pakbi Sogok Amin uŋun dakon busuŋi uŋun do iyiki.”

²⁵ Meŋi yaŋ yaŋban miŋat gimonŋ uŋun tepmi wigeŋ Erot yaŋ iyigit, “Jon Telagi Pakbi Sogok Amin dakon busuŋi abisok giŋ idapmon yipmaŋ nabi.”

²⁶ Gen yaŋ yaŋban Erot buri wagil yokwi tagit. Mani amin jap nawit uŋun da iŋamon yaŋ teban tok gen yagit uŋun kirinŋit do mayak tajeŋ gen yagit uŋun dima kirinŋigit. ²⁷ Uŋudon giŋ emat amin kinda Jon dakon busuŋi aŋopjak do yabekgit. Yabekban uŋun da kiŋ dam teban yutnon wiŋi Jon dakon tegi mandaŋ dagagit. ²⁸ Mandaŋ dagaŋ idapmon yipmaŋ aŋabiŋ miŋatjok uŋun do iban aŋki meŋi do imgut. ²⁹ Aŋakwan Jon dakon paŋdetni gen bini nandaŋek kiŋ bumjotni abidaŋ aŋki tip kinamon yipgwit.

Yesu da amin 5 tausen do jap yomgut
(Mt 14.13-21 ae Lk 9.10-17 ae Jn 6.1-13)

³⁰ Don yabekbi kabi da abiŋ Yesu aŋgwasineŋek yo awit ae Pinŋkop gen yawit uŋun dakon geni iyiwit. ³¹ Iyiŋ mudaŋba amin morapmisi kiŋ abiŋ abiŋ aŋakwa Yesu gat yabekbi kabini gat jap noknok dakon bikbik dima pisaŋ yomgut. Aban Yesu da yabekbi kabini yaŋ yoyigit, “Opba miktim amin dima ekwaŋ timon kino. Uŋudon egeŋ tapmim pani.”

³² Yaŋ yaŋek boron wigeŋ miktim amin da dima ekwaŋ timon kiwit. ³³ Mani amin morapmi da uŋudon kwaŋ yaŋ pindak nandaŋyo awit. Yaŋ nandaŋek kokup

morapni yopman yopman aŋek amin morapmi miktim kosit timtim yaŋek uŋun da kalip kiŋ altawit. ³⁴ Kiŋ altaŋakwa Yesu boron da ileŋikon obiŋek amin morapmisi pindagek sipsip kila amini mini yombem da egipgwit, do bupmisi nandaŋ yomgut. Yaŋ nandaŋek uŋudon giŋ wasaŋek Piŋkop gen morapmi yoyigit. ³⁵ Piŋkop dakon gen yoyiŋakwan pilin pilindo paŋdetni da abiŋ Yesu yaŋ iyiwit, “Miktim amin dima ekwaŋon ekwamaŋ, ae gildat kili piŋkdisak, ³⁶ do yoyiŋbi amin kabi madep kokup moniŋ moniŋ ae kokup teri diŋgwan kiŋek jap yumaŋ noni.”

³⁷ Iyiŋba yagit, “Disi jap yoba noni.”

Yaŋban paŋdetni da yaŋ iyiwit, “Amin morapmisi ekwaŋ, do moneŋ 200 danari baŋ jap yumneŋ kaŋ aripmi asak. Yaŋ aneŋ do yosol, ma?”

³⁸ Yaŋba yoyigit, “Disikon bret niaŋ da toŋ. Kiŋ pindakgit.”

Kiŋ pindak abiŋ yaŋ iyiwit, “Bret kisit kinda, ae tap kilap bamori yaŋ giŋ taŋ nimaŋ.”

³⁹ Yaŋ yaŋba Yesu da yoyiŋban paŋdetni da amin kisisi kosiri kosiri joŋ timon yiŋni do yoyiwit. ⁴⁰ Kosiri kinda 50 ae kosiri kinda 100 yaŋ yik aŋaŋ kiwit. ⁴¹ Yik mudanba bret kisit kinda ae tap kilap bamot uŋun gat timigek Kwen Kokup siŋtaŋek gisamiŋgit. Gisamiŋgek bret jokgal paŋdetni do yoban uŋun da amin do kokwinik yomgwit. Ae tap kilap yaŋ giŋ kokwinik paŋdetni do yoban uŋun da amin do yomgwit. ⁴² Yoba timigek amin kisisi jap aripmisi nawit. ⁴³ Naŋba aripmi aŋakwan bret diwat ae tap kilap diwat tawit uŋun paŋdetni da yik madepsi 12 kabi similba tugawit. ⁴⁴ Amin jap nawit uŋun 5 tausen yaŋ da nawit.

*Yesu da pakbi kwenon bamaɲ bamaɲ kigit
(Mt 14.22-33 ae Jn 6.16-21)*

⁴⁵ Uɲudon gin Yesu da paɲdetni yoyiɲban boron wigek Betsaida kokupmon mibil taɲ kiɲakwa Yesu da amin kabi madep uɲun yoyiɲban wasen kiwit. ⁴⁶ Yoyiɲban kiɲakwa iyi bisit pi ak do kabapmon wigigit.

⁴⁷ Pilin pilindo bot pakbi idap binapmon taɲakwan Yesu iyi gin tap kidipmiɲon egipgut. ⁴⁸ Egakwan mirim madep aɲakwan paɲdetni pakbi wayit do aɲtidok aɲakwa pindakgit. Yaɲ pindagek wisa wisa do pakbi idapmon bamaɲ bamaɲ kiɲek kiɲ paɲdetni yap do agit. ⁴⁹ Pakbi idap kwenon kiɲakwan kaɲek paɲdetni kisi da yaɲ nandawit, “Koɲ kinda da abisak!” ⁵⁰ Yaɲ nandaɲek madepsi pasalek yaɲ tidawit.

Mani uɲudon gin Yesu da yaɲ yoyigit, “Ji teban taɲek atni. Nak naga obisat. Dima pasolni.” ⁵¹ Yaɲ yaɲek boron wigakwan mirim yawokgit. Yawogakwan paɲdetni da tamtamsi yawit. ⁵² Nido Yesu da miɲat aminyo do bret kokwinik yomgut uɲun dakon mibili dima nandawit. But nandak nandakni dima pisaɲakwan egipgwit.

⁵³ Pakbi idap teri kinda Genesaret miktimon wigek bot ileɲikon aɲteban awit. ⁵⁴ Aɲteban aɲek bot yipmaɲek pigakwa uɲudon gin miɲat aminyo da Yesu kaɲ nandaɲyo awit. ⁵⁵ Yaɲ kaɲ nandaɲyo aɲek timtim yaɲek kokupmi kokupmi kiɲ yoyiɲba sotni toɲ amin wayik wamaɲek Yesu dukwan dukwan egipgut uɲudon paɲkiwit. ⁵⁶ Aɲek kokup pap bo kokup moniɲ ae dukwan dukwan kigit amin da sot amin muwut muwut tamokon uɲudon paɲabiɲ yopgwit. Aɲek paba pigik diwatnikon igayini do bisit tebai iyiwit. Yaɲ igayiwit amin uɲun kilek taɲ mudawit.

7

Piŋkop dakon gen teban da babak dakon gen yapmanċak
(Mt 15.1-9)

¹ Parisi amin gat gen teban yoyiŋdet amin gat Jerusalem kokup papmon da obiŋ Yesu anġwasinġek muwukġwit.

² Muwugek paŋdet kabinikon da diwari kisitni dima sugaŋek jap isal timik nanġyo aba pindakġwit. ³ Parisi amin ae Juda amin kisisi babakni dakon gen teban yolek kisiri sugaŋek ġin jap nanġ nanġ anġ. ⁴ Ae maket tamokon da tobilek obiŋ yanġ ġin kisiri sugaŋek jap noŋ. Uŋun ġin dima, gen teban morapmi yolek kap, kwoba, idapyo kisi sugoŋ.

⁵ Yanġdo, Parisi amin ae gen teban yoyiŋdet amin da Yesu yanġ iyiwit, “Nido paŋdetġoni uŋun babak dakon gen teban yapmaŋek kisiri dima sugaŋek jap noŋ?”

⁶ Yanġba anġtobilek yoyiġit, “Piŋkop da kombi amin Aisaia dakon nandak nandakni anġtagap aban jamba but amin ġi do gen yanġ mandagiŋ:

‘Uŋun amin kabi gen kaga daġin nak man madep namaŋ, mani but dasi nak dima nandaŋ namaŋ.

⁷ Iyi dakon gen teban do, “On uŋun Piŋkop dakon gen” yanġ yanġek amin yoyiŋ deġkaŋ.

Nak gawak namaŋ uŋun koko yo isali asak.’

⁸ Ji Piŋkop dakon gen teban yipmaŋek babakġi dakon gen paŋteban anġek paŋ ekwaŋ.”

⁹ Yesu da saŋbeŋek yanġ yagiŋ, “ġi Piŋkop dakon gen teban yum pindagek disi dakon yanġ teban tok gen ġuramikġaŋ. ¹⁰ Moses da kalip yanġ mandagiŋ:

‘ġi meŋ datyo dakon piŋbi eġek geni ġuramiŋni’,

ae ‘Amin kinda da meŋ datyo do gen yokwi kinda yosak kaŋ, uŋun amin si anġakba kimotġak.’

¹¹ Mani disi Moses dakon gen maba kwanek yanj yonj, ‘Amin kinda da meni bo datni yanj iyisak, “Nak yo on kili Pinjkop do manjigim. Dima tam tagi panpulugokom.”’

¹² Yanj yanjek meni ae datni dima panpulugosok. Anjek ji da unjun amin do yanj yonj, ‘Unjun amin tagi asak nido yo unjun Pinjkop do kili manjigit.’ ¹³ Ji yanj anjek babikji dakon yanj teban tok gen guramigek Pinjkop dakon gen maba kisak. Ae unjun gin dima, yo morap diwari kisi yanj gin anj.”

Yo noknogi da amin dakon but dima panjupbal asak
(Mt 15.10-20)

¹⁴ Yesu da aeni amin yanj ilikban apba yoyigit, “Gen dayiko ji morap kisi da mirak yopmanjek nandaba pisosak. ¹⁵⁻¹⁶ Yo kinda amin kwasopgwan pigisak unjun da amin dakon but aripmi dima anjupbal asak. Yo kinda amin butgwan da wij wanga kisak unjun da amin dakon but anjupbal asak.”

¹⁷ Yanj yanjek amin kabi madep yopmanjek yutnon wigakwan panjetni da tilak gen dakon mibili nandak do iyiwit. ¹⁸ Iyinja Yesu yanj yagit, “Jiyo kisi nandak nandakji mini anjakwan unjun dakon mibili dima nandanj, ma? Yo kinda amin kwasopgwan pigisak unjun da amin dakon but aripmi dima anjupbal asak. ¹⁹ Nido but nandak nandak nikon dima pigisak, isal kwasopnikon pigakwan unjun da anjosit anjakwan kosiri nanj abigisak.” (Yesu yanj yagit, do jap kisasi Pinjkop da dabilon kilegi gin.)

²⁰ Yesu da sanbejek yanj yagit, “Yo amin but nandak nandagon da wij wanga kwanj unjun da amin dakon but panjupbal anj. ²¹ Yo amin but nandak nandagon da wisak unjun yanj: nandak nandak yokwi, yumabi anpak mibili mibili, yo kabo, amin dapdap, ²² amin wam kili abi da yumabi anpak, pindak galaktok, anpak yokwi mibili

mibili, top gen yogok, kwen wigik, tagisi ekwan amin do nandaba yokwi tok nandak nandak, ae not do yokwi yogok, gen kirijit, ae nugigi anpak. ²³ Uñun yokwi morap amin buron da wij wanga kwan unun da amin panupbal aŋ.”

Ponisia miktim miñat kinda Yesu nandan gadan ingut (Mt 15.21-28)

²⁴ Yesu da unun kokup yipmanek Tair kokupmon kigit. Kin yut kindakon wigek pasili egek yik yawot akeñ yañ nandagit, mani pasili egip do antidok agit. ²⁵ Uñun bisapmon miñat kinda gwi koñni toñ unun da Yesu dakon gen bini nandanek abin Yesu da kandap mibilon gawak ingut. ²⁶ Uñun miñat Israel miñat kinda dima, unun Grik miñat kinda Ponisia tetgin Siria miktimon altagit. Yesu da gwi dakon koñ yol imjak do bisit tebai iyigit.

²⁷ Iyijban Yesu da yañ iyigit, “Mibiltok Juda amin panpuluganek ae don miktim diwarikon amin panpulu-gokeñ. Yosol unuden abeñ kañ, miñat monjiyo dakon jap piñan do yomdisat. Uñun tagi dima.”

²⁸ Yanban miñat da kobogi yañ iyigit, “Amin Tagi, asi yosol, mani miñat monjiyo da jap nanakwa jimjimi mibilikon moñ unun piñan da si noñ.”

²⁹ Yanban Yesu da yañ iyigit, “Gak gen kobogi tagisi yosol, do koñ gwago kili yipman dek, do tobilek yutgokon kinjek koki.”

³⁰ Yañ iyijban miñat unun yutnikon kin kañban gwi koñni mini da tamokon pakban kagit.

Yesu da wasok aban amin kadim kinda kilek tagit

³¹ Kili Yesu Tair kokup yipmanek Saidon kokup kin yapmanek Dekapolis miktim unun kisi yapmanek Galili Pakbi idap unudon kigit. ³² Kin altanakwan amin kabi kinda da amin kadim miragi mini kinda anañ opgwit.

Añobij Yesu da kisitni giptimikon witjisak do bisit tebai iyiwit.

³³ Iyijba nandañek Yesu da amin kadim unun abidañban amin kabi madep yopmañek ileñjikon kigimal. Kij Yesu da kisitni amin unun da miragon yipban pigigit. Añek kisitnikon ilip sulek melikon witjigit. ³⁴ Yan añek Kwen Kokup siñtañek yanba kik añek iyigit, “Epata!” (Unun dakon mibili “Pisoki!”) ³⁵ Yan iyijban unudon gin miragi pisagit, ae meli tagap tañek gen kilegisi yagit. ³⁶ Aban Yesu da wasok agit unun dakon gen bin amin dima yoyini do yanşop anyomgut. Mani amin da geni dima nandañek yanba madepsi ireñ tagit. ³⁷ Miñat aminyo da tamtam yanek yan yawit, “Yo morap asak unun wagil tagisi asak. Wasok aban miragi mini unun da gen nandañ, ae amin kadim da gen yoñ.”

8

Yesu da amin 4 tausen do jap yomgut
(Mt 15.32-39)

¹ Unun bisapmon miñat amin kabi madep aeni abij muwukgwit. Jap mini do Yesu da pañdetni yoyijban apba yan yoyigit, ² “On miñat amin kabiyo nin gat gildat kapbi ekwamañ. Kili japni kisi nañ mudañ, do bupmi nandañ yomisat. ³ Diwari da kokup dubagikon da apgwit, do yabekgo kini kañ, kosiron jap do añek dabili upbal tañba mañ potdañ.”

⁴ Yan yanban pañdetni da yan iyiwit, “On ekwamañon amin dima ekwañ, do jap dukon bañ pañabij on miñat amin madep yomneñ?”

⁵ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Jikon bret niañ da toñ?”
Yanban iyiwit, “7 kabi.”

⁶ Yanba Yesu da miɗat amin kabi madep yoyinban miɗtimon yikgwit. Yigakwa bret ⁷ kabi timigek Piɗkop ya yan iyinɗe paɗdetni da kokwinik yomni do yomgut. Yoban miɗat aminyo do yomgwit. ⁷ Tap kilap monin monin kalon kalon kisi tan yomgwit. Unun kisi gisamigek paɗdetni da kokwinik yomni do yomgut. ⁸ Miɗat amin jap nanba aripmi anjakwa jap diwat tawit unun paɗdetni da yik madepsi ⁷ yan similba tugawit. ⁹ (Amin jap nawit unun 4 tausen yan da nawit.) Yan anek Yesu da miɗat amin kabi madep yabekban kinakwa, ¹⁰ paɗdetni gat boron wigek miɗtim Dalmanuta tetgin do kiwit.

Parisi amin da Yesu wasok tapmimi ton asak do iyiwit
(Mt 16.1-4)

¹¹ Unun bisapmon Parisi amin da abin Yesu ankwel do anek yan iyiwit, “Gak da wasok tapmimi ton kinda abi kanek nin da gandano Piɗkop da gak yabekban pil da pini asal yan gandanen.” ¹² Yan yanba buri yokwi tanban yanba kik anek yan yoyigit, “Apmiap amin ekwan nido wasok tapmimi ton kinda kok do yon? Nak asisi dayisat, wasok tapmimi ton kinda dima koni, dimasi.” ¹³ Yan yoyinɗe boron wigek pakbi idap teri kinda kiwit.

Parisi amin gat ae Erot gat dakon yis dakon tilak gen
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Kinɗe paɗdet kabini inɗanɗe bret diwari dima paɗkiwit, bret kalonin kinda da gin boron tagit. ¹⁵ Yan aba Yesu da nawa gen yan yoyigit, “Ji Parisi amin gat ae Erot gat unun dakon yis do pasalek kan kimotni.”

¹⁶ Yanban notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Ninon bret mini unun do bo yosok?”

¹⁷ Gen unun yanba nandanek Yesu da yan yoyigit, “Ji nido ‘ninin bret mini’ yan yon? Gen dayisat unun dima nandaba pisosok, ma? Nandak nandak kositji sopgwit?”

¹⁸ Dabilji ton mani yo dima kanba pisosok? Mirakji ton mani dima nandan? Kili intan mudan, ma? ¹⁹ Nak amin 5 tausen do bret 5 kabi pidan yomgum bisapmon, ji jap diwat yik madepsi nian da similba tugawit?”

Yanban yan iyiwit, “Yik madepsi 12 kabi.”

²⁰ Yanba yagit, “Nak amin 4 tausen do bret 7 kabi pidan yomgum bisapmon, ji jap diwat yik madepsi nian da similba tugawit?”

Yanban yan iyiwit, “Yik madepsi 7 kabi.”

²¹ Yan yanba yoyigit, “Ji sigin dima nandaba pisosok, ma?”

Yesu da pandetni yoyiḡ dekgit

(Kilapmi 8.22–10.52)

Yesu da Betsaida Kokupmon dabili mini kinda anmilip agit

²² Betsaida kokupmon kinḡ altanba amin di da amin dabili mini kinda anan opgwit. Anobinek Yesu da kisitni da witjisak do bisit tebai iyiwit. ²³ Amin unun kisirikon da abidanek yanban kokup yipmanek wanga pigigimal. Pigi dabilikon ilip sulek kisit da witjin yipmanek iyigit, “Yo di pindakdal, bo dima?”

²⁴ Amin unun sintanek yan iyigit, “Nak amin pindakdat. Mani pindakgo kindap yombem da obigi abigiyo yan an.”

²⁵ Yan yanban Yesu da aeni dabilikon kisiri witjigit. Yan aban dabili wagil kilek tanban yo morap tagi pindakgit.

²⁶ Dabili kilek tanban Yesu da yabegek yan iyigit, “Gak kokupmon dima kiki, yutgokon kiki.”

Pita da Yesu dakon mibili yan tenjenagit

(Mt 16.13-20 ae Lk 9.18-21)

²⁷ Yesu gat pañdetni gat Sisaria Pilipai kokup pap unun dakon kokup moniñ moniñ tawit unudon kiwit. Kiñek pañdetni kosiron yan yoyigit, “Miñat amin da nak do namin yan yoñ?”

²⁸ Yanban yan iyiwit, “Diwari da gak do Jon Telagi Pakbi Sogok Amin yan yoñ, ae di da Elaija yan yoñ, ae di da kombi amin kinda kalip egipgut unun da pidak da egisak yan yoñ.”

²⁹ Yan yanba Yesu da yoyigit, “Ae disi nak do namin yan yoñ?”

Yanban Pita da gen kobogi yan iyigit, “Gak Kristo.”

³⁰ Yanban Yesu da mibilni amin dimasi yoyini do yoyigit.

Yesu kimotjak do yoyigit

(Mt 16.21-28 ae Lk 9.22-27)

³¹ Unun bisapmon Yesu da wasajek pañdetni yoyiñ degek yan yoyigit, “Amin Dakon Monji da tepmi madepsi pakdisak. Anjakwan kila amin, ae mukwa sogok amin dakon mibiltok amin, ae gen teban yoyiñdet amin gat da manji imiñek anjakba kimotdisak. Kimagek gildat kapbi anjakwan kimoron da pidokdisak.” ³² Gen unun yan tenjenyanban Pita da Yesu abidan anki ileñikon agek tebai iyigit.

³³ Mani Yesu da tobil pañdetni pindagek Pita gen tebai yan iyigit, “Sunduk, gak nepman det. Gak Pinkop dakon nandak nandak dima yoldal, amin dakon nandak nandak yoldal.”

³⁴⁻³⁵ Yan iyinek amin kabi madep gat pañdetni gat yoyiñban iyi akgiron apgwit. Apba yan yoyigit, “Amin

kinda iyi dakon yiyitni tagisi tosak do nandajek pi madep asak kaŋ, egip egipni pasil imjak. Mani amin kinda nak do nandajek, ae Piŋkop dakon Gen Bin Tagisi do nandajek, egip egipni do nandaban yo madep dima asak kaŋ, uŋun amin egip egip dagok dagogi mini do amin asak. Amin kinda nak nol do nandisak kaŋ, iyi dakon galaktok manji yomiŋek tilak kindapni guramiŋek noljak. ³⁶⁻³⁷ Amin kinda miktim dakon yo morap kisi paŋ egakwan egip egipni pasil imjak kaŋ, uŋun yo morap da aripmi dima aŋpulgoni. Egip egipni uŋun yo kinda naŋ aripmi dima yumjak, wagilsu pasil imjak. ³⁸ Abisok miŋat aminyo ekwan uŋun Piŋkop manji imiŋek yo yokwi mibili mibili aŋ. Uŋun kabikon da amin kinda nak ae geno do mayagi nandisak kaŋ, Datni dakon tilimni paŋek telagi aŋelo kabi gat apni bisapmon, Amin Dakon Monji da uŋun amin do mayagi yaŋ gin nandakdisak.”

9

¹ Yesu da sanbejek yaŋ yoyigit, “Nak asisi dayisat, on akgaŋ kabikon di dima kimagek Piŋkop dakon Amin Kila Agakni tapmimi tonŋi apban kokdaŋ.”

Yesu dakon giptim kulabik agit

(Mt 17.1-13 ae Lk 9.28-36)

² Gildat 6 mudajakwa Yesu da Pita, Jems, ae Jon yoyinban buŋon yolba ileŋ dubagi kindakon wigiwit. Ilenon iyi gin egek kaŋakwa Yesu dakon giptim kulabik aŋek ŋwakŋwarisi agit. ³ Aŋakwan Yesu dakon imalni kwakwagisi tentenagit. Uŋun miktim amin kinda da aripmi dima agagi, kwakwagisi agit. ⁴ Yaŋ aban kaŋakwa Elaija gat Moses gat altaŋbal Yesu gat gen yaŋ nandat aba pindakgwit.

⁵ Yanj aba Pita da Yesu yanj iyigit, “Yoyindet, nin idon egip do tagisi nandaman. Nin yut kabern kapbi anej. Kinda gak do, kinda Moses do, ae kinda Elaija do anej.”

⁶ (Pita gat notni gat madepsi pasalgwit, ae ni gen banj yonej yanj kinda dima nandawit, do Pita gen unjun yumsi yagit.)

⁷ Yanj yanban gikwem da pinj ilimik yomanakwan gen kinda unjungwan da yanj altagit, “Unjun Monjino, nak unjun do but dasi galak tanj imisat. Ji geni nandani.”

⁸ Gen unjun nandanej unjudon gin teri teri sintanej amin bamot ae dima pindakgwit. Yesu iyi gin kawit.

⁹ Hlejon da tobil pinjek Yesu da yanj yoyigit, “Yo unjun pindakgan unjun dakon gen amin kinda dimasi iyini. Anakwa Amin Dakon Monji kimoron da pidosak, unjun bisapmon amin tagi yoyini.”

¹⁰ Yoyinban panjetni da gen unjun iyi gin yanj nandanej yanj yawit, “Kimoron da pidot pidot unjun yo kinda nido nandanej yosok.”

¹¹ Anej Yesu yanj iyiwit, “Gen teban yoyindet amin da gen kinda yanj yonj ‘Elaija mibiltok abinjakwan Kristo bujon apjak.’ Gen unjun nido yonj?”

¹²⁻¹³ Iyinja Yesu da gen kobogi yanj yoyigit, “Gen unjun bami yonj. Elaija kili abinj yo morap panmilip agit. Anakwan amin da galaktokni yolek yo mibili mibili Pinjkop da papiakon gen tosok unjun da tilagon anj imgwit. Mani Pinjkop da papiakon gen kinda mandabi unjun yanj: ‘Amin da Amin Dakon Monji manji iminej yo yokwi madepsi anj imdan.’ Unjun gen mibili nido tosok?”

*Yesu da monji kinda kojni yol imgut
(Mt 17.14-21 ae Lk 9.37-43)*

¹⁴ Yesu pañdetni kapbi gat kin notni kabikon altawit. Kin altanek miñat amin kabi madep notni pañgwasinba pindakgwit. Ae gen teban yoyiñdet amin diwari da apba notni gat gen emat aba pindakgwit. ¹⁵ Anakwa miñat amin kabi madep Yesu kanek but galak nandanek unudon gin Yesukon kinjek “Gildat tagi!” yan iyiwit.

¹⁶ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Ji gen emat nido an?”

¹⁷ Yanban unun miñat amin kabikon da amin kinda da gen kobogi yan iyigit, “Yoyiñdet, monjino kon da burikon yigek gen yogok kositni sopmandak, do gagon anobisat. ¹⁸ Kon da bisap morapmi yan asak. Monjino tebai abidanek maban miktimon man pagek tarak kwakwagi da gen kaganikon pawin timikdak, anakwan geni wamtimsisak, ae giptimi kisisi kitiran kisak. Nak pañdet-goni kon yolni do yoyiko antidok an, unun da aripmi dimasi yolyoli.”

¹⁹ Gen unun nandanek Yesu da yan yoyigit, “Ji nandan gadatji mini amin nak bisap nian da ji gat egipben? Ae bisap nian da ji dakon jigi guramikgen? Monji unun nagon anopgut.” ²⁰ Yan yanban monji unun Yesukon anopgwit. Anopba kon da Yesu kanek unudon gin monji maban miktimon pagek tobil tobil anek tarak kwakwagi da gen kaganikon pawin timikgit.

²¹ Yan aban Yesu da datni iyigit, “Bisap nian da yan agit?”

Yanban datni da yagit, “Ñaknagikon da altan imgut da tosok. ²² Bisap morapmi kon da anakgo kimotjak yan nandanek maban kindapmon ae pakbikon pigigit. Tapmim tar gamisak kan, nit do bupmi nandanek pañpulugoki.”

²³ Yanban Yesu da yan iyigit, “Tapmim tar namisak bo dima nido but bamot an namisal? Amin nandan gadatni ton unun yo morap tagi an mudoni.”

²⁴ Iyijban unjudon gin monji dakon datni da madepsi yan jagit, “Nak nandan gadasat, mani nandan gadatno unjun madep dima, do nak anpuluga!”

²⁵ Yanban Yesu da mijat amin kabi madep timtim yanjek apba pindagek korj tebai yan iyigit, “Korj, gen kaga ae mirak sopsop amin, gak monji on yipmandet! Wagil kinjek bujon on monjigwan dimasi pigiki!”

²⁶ Yanban korj da madepsi yan tidanjek monji unjun maban bumjot yombem pagakwan korj yipmanjek wij kigit. Kinjakwan amin morapmi da monji kanjek yan yawit, “Kunwakni.” ²⁷ Mani Yesu da kisirikon abidanjek aban pidanj akgit.

²⁸ Yan anjek Yesu yut kindakon wigakwan panjetni da iyi gin egek yan iyiwit, “Nido korj unjun nin da yol do antidok aman?”

²⁹ Yanba yoyigit, “Korj unjuden unjun yum yolyoli dima. Bisiron da tagi yolyoli.”

*Yesu unjun kimotjak do yoyijban kosiri bamori agit
(Mt 17.22-23 ae Lk 9.43-45)*

³⁰⁻³¹ Yesu gat panjetni gat miktim unjun yipmanjek Galili miktim da binapgwan kiwit. Kinjakwa Yesu panjetni yoyijdet ak do nandagit, do gen bini amin da dima nandani do si pasilek kiwit. Anjek yan yoyigit, “Amin Dakon Monji don amin da kisiron yipba anjakba kimotdisak. Kimak gildat kapbi anjakwan kimoron da pidokdisak.” ³² Yan yoyijban gen unjun dakon mibili dima nandaba pisagit ae iyik do si pasalgwit.

*Mibiltok amin egip egip dakon gen
(Mt 18.1-5 ae Lk 9.46-48)*

³³ Yesu gat pañdetni gat Kapaneam kokupmon kin pisanej yutnon wigek Yesu da pañdetni yañ yoyigit, “Kosiron ji ni gen nañ yañ?” ³⁴ Kosiron gen emat aņek yañ yawit, “Nin kabikon namin da mibiltok amin asak?” Yañ yawit, do gen kobogi iyik do mayak tawit.

³⁵ Aņakwa pabiñ yigek pañdetni 12 kabi yoyiņban apba yañ yoyigit, “Amin kinda mibiltok amin ak do nandisak kañ, buņonsi agek amin morap dakon oman amin egiņjak.”

³⁶ Yañ yaņek amin moniņ kinda abidaņ aņobiņ bikbiknikon yipban agakwan kisiri da abidaņek yañ yoyigit, ³⁷ “Amin kinda nak do nandaņek amin moniņ oden kinda but da abidosak kañ, uņun nak nañ abidosok. Ae amin kinda nak abidosak kañ, uņun nak nañ gin dima abidosok, Datno nak yabekban piņim uņun nañ abidosok.”

*Amin kinda uwal dima aņnimjak uņun notnin
(Lk 9.49-50)*

³⁸ Yaņban Jon da yañ iyigit, “Yoyiņdet, nin kaņapno amin kinda da gak da manon koņ yolban kamaņ. Mani nin da kabikon nani kinda dima, do yaņsop aņ imimaņ.”

³⁹ Yaņban Yesu da yañ yagit, “Dima kirinik imni. Amin kinda nak dakon man yaņek wasok tapmimi toņ asak uņun amin nikon da nak do yaņba yokwi tok asak? Uņun ariņmi dima. ⁴⁰ Amin kinda uwal dima aņ nimjak amin uņun notnin. ⁴¹ Nak asisi dayisat, amin kinda nak do nandaņek ji do Kristo dakon amin kabi yañ nandaņek pakbi koleņ damjak kañ, uņun amin dakon yumaņ nogi dima pasil imjak.”

*Aņpak yokwi da nandaņ gadat aņupbal asak
(Mt 18.6-9 ae Lk 17.1-2)*

⁴² Yesu da sanjbenjek yaŋ yaŋit, “Amin kinda da amin moniŋ kinda nak nandanŋ gadaŋ naminjakwan yokwi asak do yabekban yokwi asak kaŋ, yabet asak amin wit misiŋit tip madep kinda tegikon amin da wamaŋ maba tap ilarisigwan pipeg tagi kimotjak.

⁴³⁻⁴⁴ “Kisitgo da yokwi aki do gayiŋban kaŋ, kisitgo mandaŋ dagoki. Gwinimbil egek Tipdomon kindap tebanon pigiki yaŋ do kisitgo mandaŋ daganek tagapmi egip egip dagok dagogi mini do amin aki. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ae kandapgo da yokwi aki do gayiŋban kaŋ, kandapgo mandaŋ dagoki. Gwinimbil egek Tipdomon kindap tebanon pigiki yaŋ do kandapgo mandaŋ daganek tagapmi egip egip dagok dagogi mini do amin aki. ⁴⁷ Ae dabilgo da yokwi aki do gayiŋban kaŋ, dabilgo pilikgi. Gwinimbil egek Tipdomon kindap tebanon pigiki yaŋ do dabilgo kinda piligek tagapmi Pinjop da Amin Kila Asagon tagi wigiki.

⁴⁸ ‘Tipdomon namat dima kimokgoŋ, ae kindap dima kimokdok.’ ⁴⁹ Tap gat kindap gat amin kisikon altosak. ⁵⁰ Tap unun yo galagisi. Mani tap dakon galagi pasiljak kaŋ, niansi anek galagini anjaluk aneŋ? Ji tap yombem egek notji gat but kalonsi egipni.”

10

Miŋat paŋkwinit dakon gen

(Mt 19.1-12 ae Lk 16.18)

¹ Yesu unun kokup yipmanjek Judia miŋtimon ae Jodan Pakbi teri kinda unudon kigit. Unudon egakwan miŋat amin madepsi apgwit. Apba Yesu iyi anŋ anŋ agit unudenŋ ae Pinjop gen yoyigit.

² Yoyiñakwan Parisi amin diwari da abiñ Yesu gen yokwi kinda yanban kanek gen pikon yipneñ yañ nandañek yañ iyiwit, “Gen tebanin da amin kinda miñatni tagi kwinitjak do yosok bo ðima?”

³ Yanba yoyigit, “Moses da ni gen teban nañ damgut?”

⁴ Yanban iyiwit, “Moses da yañ mandagit: Amin kinda miñatni kwinit do kan, miñat pañkwinit papia kinda mandañ imiñek kwinitjak.”

⁵ Yañ yanba Yesu da yagit, “Moses uñun but tebanji do aņek gen teban uñun mandagit. ⁶ Mani wasok wasogikon Piñkop da amin wasañek ‘miñat ae wiliyo kisi wasagit.’

⁷ ‘Uñun do aņek wili da meñi datniyo yopmañek miñatni gat muwukbal ⁸ giptim kalonji anjil.’

Gen yañ tosok, do amin wam da bamori ðima, giptim kalonji amal. ⁹ Uñun do Piñkop da miñat wili kili pañmuwukgit, do amin da ðima pañwasekdo.”

¹⁰ Yañ yanban yutnon wiğek pañdetni da uñun gen dakon mibili nandak do iyiwit. ¹¹ Ilyinba yañ yoyigit, “Amin kinda da miñatni yipmañek kiñ miñat kalugi pasak kan, uñun amin yumabi asak. ¹² Ae miñat kinda da eni yipmañek kiñ wili kalugi pasak kan, uñun miñat yumabi asak.”

*Yesu da miñat monjiyo gisam yomgut
(Mt 19.13-15 ae Lk 18.15-17)*

¹³ Amin da miñat monjiyoni Yesukon timik pañopg-wit. Pañobiñ Yesu da kisiri kwenikon witjisak do iyiwit. Mani pañdetni da yañ yoyiwit, “Ðima pañopni. Pañkit!”

¹⁴ Yanba Yesu da buri yokwi tanban yañ yoyigit, “Miñat monji yopba nagon apgut. Ðima kirinik yomni. Piñkop

10:4: GT 24.1-4; Mt 5.31
5.31-33 **10:11:** Mt 5.32

10:6: WW 1.27; 5.2

10:7: WW 2.24; Ep

da Amin Kila Asak unun amin miñat monjiyo da tilagon ekwan unuden amin dakon. ¹⁵ Nak asisi dayisat, amin kinda da miñat monjiyo da Pinjkop da Amin Kila Asak abidon unun da tilak dima abidoni kan, unungwan aripmi dima pigikdan.” ¹⁶ Yan yanek Yesu da miñat monjiyo timigek kisiri kwenikon witjijek gisam yomgut.

Monji gimon kinda yoni morapmi da Yesu yol do yagit (Mt 19.16-30 ae Lk 18.18-30)

¹⁷ Yesu pidan kik do anakwan amin kinda timtim yanek abin gawak iminek yan iyigit, “Yoyindet giman, niansi anek egip egip dagok dagogi mini abidoke?”

¹⁸ Yanban Yesu da yan iyigit, “Gak nido nak do amin tagisi yan nayisal? Pinjkop kalonji gin unun amin tagisi.

¹⁹ Gak gen teban nandan mudosol, unun yan:

‘Amin dima dapba kimotni;

miñat eyo kili abi ji yumabi dima ani;

yo kabo dima noni;

top dima yoni;

top gen yanek amin notji yum dogin gen pikon dima yopni;

amin dakon yo kabi panjiligek dima timitni;

mej dat do nandaba wukwanek geni guramitni.’ ”

²⁰ Yanban amin unun yan yagit, “Yoyindet, nak monjisogon da gen teban morap guramik an an opgum da obisat.”

²¹ Yanban Yesu da kan galak tanek yan iyigit, “Yo kalonji tosok unun dima asal. Gak kin yo morapgo yuman nanek unun dakon monen ban yoni mini amin do yobi. Yan anaki yo tagisi Kwen Kokupmon tan gamdisak. Yan anek abin nak nol.”

²² Amin unun yoni morapmi tan imgwit, do gen unun nandan but yokwi nandane si kigit.

²³ Kinjakwan Yesu da pandetni pindagek yan yoyigit, “Yoni morapmi amin unun Pin kop da Amin Kila Asak da kagagwan pigik do antidok an.”

²⁴ Gen unun nandane nandaba hwanjwarisi agit. Mani Yesu da sanberjek yan yoyigit, “Monjinoni, amin Pin kop da Amin Kila Asak da kagagwan pigik do antidok an.

²⁵ Asisi, bit madepsi kamel unun da imal bubup da kosit gwagagon aripmi dima pigigi asak. Mani unun yapmanek yoni morapmi amin unun Pin kop da Amin Kila Asak unun da kagagwan aripmi dima pigigi asak.”

²⁶ Yanban pandetni nandaba hwanjwarisi aban notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Yan kan namin da egip egip dagok dagogi mini abidosak?”

²⁷ Yanba Yesu da pandet kabini pindagek yan yoyigit, “Amin iyi aripmi dima ani, mani Pin kop da aripmi tagi asak. Pin kop da yo morap ak do tagi asak.”

²⁸ Yanban Pita da Yesu gen kinda yan iyigit, “Nin yo morap yopmanek gak nan gin gol awilgaman.”

²⁹ Yanban Yesu da yan yagit, “Nak asisi dayisat, amin kinda da nak do ae Gen Bin Tagisi do nandane yutni, peni padik padikyo, sami, meni, datni, miyat monjiyoni, ae miktimni yopman detjak kan, ³⁰ tamoni do Pin kop da yo madepsi imdisak. Miktimon egipjak bisapmon yo morap kalip yopman dekgit unun dakon tilak yapmanek yo morapmi imdisak. Unun amin da yutni, peni padik padikyo, sami, meni, miyat monjiyo ae miktim morapmisi timitdisak. Mani unun gin dima, amin da yo yokwi anyomdan. Yan anakwa bisap madep apjak bisapmon egip egip dagok dagogi mini abidokdisak. ³¹ Mani amin morapmi abisok mibiltok ekwan unun da bujon amin

akdaŋ. Anakwa amin morapmi abisok buŋon ekwaŋ uŋun da mibiltok amin akdaŋ.”

Yesu uŋun kimotjak do gen bin yoyiŋban kosit kapbi agit

(Mt 20.17-19 ae Lk 18.31-34)

³² Yesu gat paŋdetni gat Jerusalem kokup papmon wigik do aŋek Yesu iyi mibiltok aŋyoban kiwit. Kiŋakwa paŋdetni da nandak nandak morapmi aŋakwa amin buŋon yolgwit uŋun da but pasol awit. Yaŋ aŋakwa Yesu da paŋdetni 12 kabi aeni timik paŋmuwugek yo altaŋ imni uŋun dakon but piso yoyiŋek ³³ yaŋ yagit, “Nin abisok Jerusalem kiŋapno amin da Amin Dakon Monji mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae gen teban yoyiŋdet amin uŋun da kisiron yiŋdaŋ. Yaŋ aŋek gen pikon yiŋmaŋek kimotjak do yaŋ dagok akdaŋ. Yaŋ dagok aŋek Amin ņwakuŋwari Kabi da kisiron yiŋdaŋ. ³⁴ Uŋun amin kabi da aŋsolat aŋek, ilip sul imiŋek, baljaŋek aŋakba kimotjak. Gildat kapbi aŋakwan kimoron da pidokdisak.”

Jems gat Jon gat amin madep egip do yagimal

(Mt 20.20-28)

³⁵ Jems gat Jon gat, Sebedi dakon monji bamot, uŋun da Yesukon altaŋ imiŋek yaŋ iyigimal, “Yoyiŋdet, nit yo kinda do gayikdamak, uŋun gak da abi do nandamak.”

³⁶ Yaŋbal yaŋ yoyigit, “Niaŋ aberŋ do nandamal?”

³⁷ Yaŋban yaŋ iyigimal, “Gak don tilimgo gat yikgi bisapmon nit kinda da gak da amin tetdo, ae kinda da gwandenŋ tet do yitdenŋ do nandamak.”

³⁸ Yaŋbal Yesu da yaŋ yoyigit, “Jil gen uŋun yomal uŋun dima nandaŋ piŋaŋek yomal. Nak da tepmi madep pakdisat uŋun tagi paŋjiŋ?”

³⁹ Yarban iyigimal, “Tagi pandeņ.”

Yar yarbal Yesu da yoyigit, “Uņun asi, tepmi pakdisat uņun pakdamal. ⁴⁰ Mani, namin da nak da amin tet do yitjak, ae namin da gwandēņ tet do yitjak uņun aripmi dima yar dagokeņ. Tamo uņun Pinjkop da amin kili manjiņ yopgut uņun dakon gin.”

⁴¹ Paņdetni 10 kabi gen uņun nandaneķ Jems gat Jon gat do butjap nandawit. ⁴² Mani Yesu da yoyiņban opba yar yoyigit, “Ji nandaj, Amin ņwakiwari Kabi dakon amin tagi da iyi do nandaba wukwanek pi madepsi amin do yoba ar. Ae geni guramik kimotni do nandaj. ⁴³ Mani uņun dakon arpak uņun jikon dima tosak. Jikon da amin kinda amin tagi man pak do nandisak kaņ, uņun amin oman aminji egek amin tagi man pasak. ⁴⁴ Amin kinda jikon da mibiltok amin egip do nandisak kaņ, uņun amin miņat amin morap dakon oman amini egek mibiltok amin tagi egipjak. ⁴⁵ Amin Dakon Monji uņun yar gin kili agit. Amin da oman anjinni do dima pigit. Iyi miņat amin morap paņpulugokdo, ae iyi dakon giptimnaņ paregek yumaņ naņ yop do pigit.”

Yesu da amin dabili mini kinda anmilip agit

(Mt 20.29-34 ae Lk 18.35-43)

⁴⁶ Yesu gat paņdetni gat Jeriko kokup papmon kiņ al-tawit. Yesu uņun kokup yipmaņ degakwan paņdet kabini gat ae miņat amin kabi madep gat kisi kiwit. Kiņakwa kosit ileņon amin dabili mini kinda yikgit, mani Batimeus, uņun Timeus dakon monji. Uņun amin dabili mini do amin da moneņ imni do bisit yoyiņek yikgit. ⁴⁷ Yigakwan amin da “Yesu Nasaret amin obisak” yar yarba nandaneķ gen madepsi yar tidaneķ yagit, “Yesu, Dewit Dakon Monji, bupmi nandaj nam!”

⁴⁸ Yanj tidanban amin morapmi da gen tebai iyinjek dima yanj tidosak do iyiwit. Mani madepsi sigin yanj tidanjek yagit, “Dewit Dakon Monji, bupmi nandan nam!”

⁴⁹ Yanj tidanban Yesu da nandanjek kosiron agek yanj yagit, “Iyinba apban.”

Yanjban amin da dabili mini amin yanj iyiwit, “But galak nandanjek pida. Opbi do yosok.” ⁵⁰ Gen unun yanba nandanjek imalni kukwanj yipmanjek Yesukon opgut.

⁵¹ Opban Yesu da yanj iyigit, “Nak ninanj angabenj do nandisal?”

Yanjban dabili mini amin da yanj iyigit, “Yoyinjet, nak sintok do nandisat.”

⁵² Yanjban Yesu da yanj iyigit, “Gak nandan gadanj namisal, do kilek tarjek kiki.” Yanj iyinban unudon gin dabili sintanek Yesu yolgit.

Yesu tepmi panek kimakgit da aeni pidagit
(Kilapmi 11.1–16.20)

11

Yesu Jerusalem Kokupmon pigigit

(Mt 21.1-11 ae Lk 19.28-40 ae Jon 12.12-19)

¹ Yesu gat panjetni gat Jerusalem kokup pap ankapmat anjek Betpage ae Betani kokupmon kinj altawit. (Kokup bamot unun Ilej Olipmon tomal.) Altanek Yesu da panjetni bamori yabegek, ² yanj yoyigit, “Jil ason kokup komanj unudon kinj altanek unudon gin donki bilagi kinda napmon akban konjil. Unun donki amin da kwenikon dima yikbi. Napmi witdalek anopjil. ³ Amin kinda da ‘Nido yanj amal’ yanj dayanban kanj yanj ijinjil, ‘Amin Tagi da pi kinda ak do anjek yosok. Donjok yipban opdisak.’”

⁴ Unun amin bamot kinj donki bilagi unun kosiron kagimal. Unun amin kinda da yoma kagakon gwilikba

akgit. Napmi witalbal, ⁵ amin akgwit en da pindagek yawit, “Niban ak do anjek on donki bilagi witalgama!”
⁶ Yanba Yesu da gen yoyigit unuden gin yoyigimal. Abal nandan yominakwa donki ankgimal. ⁷ Yesukon altanek imalni ilik donki bilagi da kwenon yopmanakwal Yesu pawigi unudon yikgit. ⁸ Yan anjakwan amin morapmi da kosiron imalni yaliwit. Anjakwa amin diwari da kin kindap kilin mandan panobin kosiron yaliwit

⁹ Amin mibiltok kiwit ae bujon yolgwit kisi da yan tidanek yan yawit, “Osana! Pin kop an kisino!
 ‘Pin kop dakon gisami ton amin unun Amin Tagi da manon abisak.’

¹⁰ Osana! Babiknin Dewit da amin kila agit unuden gin on amin kila amin madepnin egip do abisak, unun do Pin kop Wikwisi Kwen Kokup Amin an kisino!”

¹¹ Yesu Jerusalem kin altanek Telagi Yut Madep unun da nagalgwan pigigit. Pigi yo morap pindak an an kigit, mani gildat pigik do anjakwan pan detni ¹² kabi gat tobilek Betani kokupmon kiwit.

*Yesu da yanban pik kindap kindap kida kibidagit
 (Mt 21.18-19)*

¹² Wisa daganakwan Betani kokup yipman dekin obin kosiron Yesu jap do agit. ¹³ Yan anjek pik kindap kindap dubagikon da tam dirim kagit. Yan kanek bami di ton bo dima yan do kapmatjok da kin wisigit. Mani bami di dima pindakgit. Tami gin pindakgit, nido pik kindap dakon bami toktok bisap dima. ¹⁴ Yesu da kindap unun yan kanek yagit, “Bujon bami dimasi toki, anaki amin da dimasi pan noni dosi nandisat.” Gen yagit unun pan detni da nandawit.

Yesu da amin Telagi Yut Madepmon monej ilit pi awit unjun yolgit

(Mt 21.12-17 ae Lk 19.45-48 ae Jn 2.13-22)

¹⁵ Yesu gat pañdetni gat Jerusalem kiñ altawit. Kiñ altañek Yesu Telagi Yut Madep da nagalgwan pigi pindakban amin monej ilit pi awit. Unjun wasañek amin yolban wanga abigiwit. Yanj añek monej kulabik awit amin dakon tamo, ae minam baj monej ilit awit amin dakon tamo unjun kisi pañtobilban tagal kiwit. ¹⁶ Yanj añek amin Telagi Yut Madep da nagalgwan yoni timigek kiñ ap dima ani do yansop anyomgut. ¹⁷ Yansop anyomiñek yanj yoyiñ dekgit, “Piñkop da papiakon gen yanj mandabi:

‘Nak dakon yut unjun amin miktimi miktimi ekwan unjun da abij bisit añnamni do tosak.’

Mani ji da kulabik aba

‘kabo noknok dakon pasili tamo asak.’”

¹⁸ Yanj yanban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae gen teban yoyiñdet amin gen unjun nandañek Yesu añaakba kimotjak do kosit wisiwit. Unjun Yesu do si pasalgwit, nido miñat aminyo da Yesu dakon gen yogokni do tamtam yawit.

¹⁹ Yanj yanakwa pilin pilindo Yesu gat pañdetni gat Jerusalem yipmañek kiwit.

Nandañ gadaron da bisit ani

(Mt 21.20-22)

²⁰ Wisa dagokdo Yesu gat pañdetni gat kosiron kiwit. Kiñek pik kindap unjun kili wagilsi kibidagit kawit. ²¹ Yanj kañek Pita da Yesu da gen yagit unjun nandañek yanj iyigit, “Yoyiñdet, ka! Apma pik kindap yokwi tosak do yagil abisok oni kibidak!”

²² Yanban Yesu da gen kobogi yan yagit, “Ji Pinƙop nandan gadan imni. ²³ Nak asisi dayisat, amin kinda da ilej kinda yan iyisak, ‘Gak pidaŋ tap kaga pigi’ yan iyinek but bamot dima asak kaŋ, uŋun iyisak uŋudeŋ gin altokdisak. ²⁴ Uŋun do nak yan dayisat, ni yo kinda do Pinƙop bisit iyinek yo uŋun timitni do nandan gadan kimotni kaŋ, yan gin timitdaŋ. ²⁵⁻²⁶ Ji bisit ani bisapmon amin kinda da yokwi aŋ damgut kaŋ, yokwini yopmaŋ ibi. Yan ani kaŋ, Kwen Kokup Datji da yokwisi yan gin yopdisak.”

*Yesu tapmim taŋ ingut uŋun do iyiwit
(Mt 21.23-27 ae Lk 20.1-8)*

²⁷ Yesu gat paŋdetni gat aeni Jerusalem kiŋ altawit. Aŋek Yesu Telaŋi Yut Madep da nagalgwan pigi agipgut. Agakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi, ae gen teban dakon yoyiŋdet amin, ae kila amin Yesukon opgwit. Obinek yan iyiwit, ²⁸ “Namin da pi uŋun abi do yan mudan gamgut da yo uŋun asal? Ae namin da man madep gamgut?”

²⁹ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Nak jiban gen kinda dayikdisat. Dayiko kobogi nayini kaŋ, nakyo kisi kobogi taŋi dayiken. ³⁰ Jon telaŋi pakbi sogit bisapmon, Pinƙop da yabekban pi agit, bo amin da yabekba agit? Uŋun do nayini.”

³¹ Yanban iyi gin notni yoyiŋ yoyiŋ aŋek yan yawit, “Kobogi ni gen kinda nan iyinen? ‘Pinƙop da yabekgit’ yan iyinen kaŋ, gen tebai yan niyisak, ‘Ji nido dima nandan gadan imgwit?’ ³² Mani ‘Amin da yabekgit’ yan iyinen kaŋ, uŋun kisi taŋi dima asak, nido amin morapmi da Jon do kombi amin bamisi kinda yan nandan. Do Jon dakon

man bin anupbal aneŋ kaŋ nindapdaŋ.” Yaŋ do si pasalek
³³ Yesu do gen kobogi yaŋ iyiwit, “Nin dima nandamaŋ.”

Yaŋba Yesu da yaŋ yoyigit, “Nakyo kisi namin da pi
 unun abeŋ do yaŋ mudanŋ namgut da pi asat unun dima
 dayikeŋ.”

12

Wain pi kila amin yokwi dakon tilak gen

(Mt 21.33-46 ae Lk 20.9-19)

¹ Ae Yesu da tilak gen kinda yaŋ yoyigit, “Amin kinda
 da wain pini aŋek nagal agit. Aŋek unun nagalon wain
 sop bamaŋ til do gapma kinda wayikgit. Aŋek kila amin
 da kabo noknok pindat do yut dubak kinda witjiŋban
 wigigit. Yut witjiŋek kila amin da pini aŋek bami pakpak
 bisapmon bami di namni yaŋ nandaŋek wain pi unun da
 kisiron yipmaŋek miktim dubagikon kigit.

² “Wain sop pakpak bisap kwanŋ tarajakwan oman monji
 kinda yabekban wain bami timik paŋopjak do kigit. ³ Kiŋ
 altaŋban wain pi dakon kila amin da unun pi monji abidaŋ
 aŋagek bami kinda dima imiŋek yipba kigit. ⁴ Yaŋ aba
 pi ami da aeni oman monji kinda yabekdak. Unun pi
 monji busuŋikon aŋagek yo yokwisi anjimgwit. ⁵ Yaŋ aba
 kinda gat yabekban kwan aŋakba kimakgit. Yaŋ aba pi
 monji morapmi yabekgit. Diwari si baljaŋek diwari dapba
 kimakgwit.

⁶ “Dapmaŋakwa kalonji kinda egipgut unun iyi dakon
 monji. Monji unun do galagisi nandagit. Buŋon iyi dakon
 monji yabegek yaŋ nandagit, ‘Monjino kwan kila amin da
 unun do nandaba wukwanek geni nandaŋek bami di imni.’

⁷ “Mani kila amin da monji kaŋek notni yoyiŋ yoyiŋ
 aŋek yaŋ yawit, ‘Amin on da egi don datni dakon yo
 morap timitdisak, do nin amin on aŋagek wain pini nin

do anjawatneŋ.’⁸ Yaŋ yaŋek monji unjun anjakba kimakgit. Kimakban bumjotni pigaga naŋ maba waŋga kigit.

⁹ “Ji niaŋ nandaŋ? Don pi ami da abiŋ pi kila amin niaŋ anyomjak? Pi ami da abiŋ unjun kila amin dapban kimotdaŋ. Dapban kimagakwa wain pi unjun amin ŋwakŋwari da kisiron yipdisak. ¹⁰ Ji Piŋkop da papiakon gen tosoŋ unjun dima manjiŋ nandawit? Gen unjun yaŋ: ‘Yut agak amin da gwak yokwi yaŋ yaŋek maba kigit, unjun gwak amin da yut kodigikon tip kinda naŋ tidawit da akdak.

¹¹ Yo unjun Amin Tagi da agit, anjakwan nin da kono yo masi masimisi asak.’”

¹² Yaŋ yoyiŋban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi, ae gen teban yoyiŋdet amin ae kila amin da “Tilak gen unjun nin do yosok” yaŋ nandaneŋ Yesu abidok do nandawit. Mani miŋat amin do pasalek yipba si kigit.

Rom dakon kila amin madep Sisa do moneŋ imimi bo dima?

(Mt 22.15-22 ae Lk 20.20-26)

¹³ Parisi amin diwari gat ae Erot da kabikon amin diwari gat da Yesu dakon gen nandaneŋ suŋ kinda yaŋban abidoni do kila amin da yabekgwit. ¹⁴ Yesukon kiŋ altaŋek yaŋ iyiwit, “Yoyiŋdet, gak gen bami yogok amin yaŋ nandamaŋ. Gak amin do dima pasoldol. Amin mani toŋ ae amin mani mini unjun kisi Piŋkop dakon anpak yoyiŋ dek mudosol. Gak niaŋ nandisal? Sisa do moneŋ imno tagi asak bo dima? Imneŋ bo dima?”

¹⁵ Mani Yesu da unjun jamba but amin yaŋ nandaŋ yomiŋek yaŋ yoyiggit, “Ji nido nak anjekwalgaŋ? Moneŋ tabili kinda anabiŋ naba koko.” ¹⁶ Moneŋ tabili kinda

anjobin iba abidanek yan yoyigit, “On wup gat ae man mandabi gat unun namin dakon?”

Yanban yan yawit, “Sisa dakon.”

¹⁷ Yanba yan yoyigit, “Sisa dakon yo unun Sisa iyi do imni, ae Pinjkop dakon yo unun Pinjkop iyi do imni.” Gen unun yanban nandanek Yesu do nandaba njwakjwarisi agit.

Amin kimakbi da pidoni do Yesu iyiwit

(Mt 22.23-33 ae Lk 20.27-40)

¹⁸ Yan anakwa Sadyusi amin diwari da Yesukon apgwit. (Unun amin kabi amin kimakbi aripmi dima pidoni yan nandan.) Abinek yan iyiwit, ¹⁹ “Yoyijdet, Moses da gen kinda yan mandagit, ‘Amin kinda monji mini da kimagakwan minatni isal egipjak kan, padige da panjawan monji panjalasak.’ ²⁰ Bisap kindakon peni padige 7 kabi egipgwit. Mibiltok nani unun minat panek monji mini egek kimakgit. ²¹ Kimakban unun da bujon nani da sakwabat panek yan gin monji mini egi kimakgit. Ae unun da bujon nani yan gin agit. ²² Unuden gin notni diwari kisi minat unun panek monji mini da kimakgwit. Kimagakwa minat unun don kimakgit. ²³ Wili 7 kabi kisi da pawit, do amin da kimoron da pidoni bisap madepmon namin dakon minatni asak?”

²⁴ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Ji Pinjkop da papiakon gen tosok unun dima kan nandanyo an. Ae Pinjkop dakon teban tok tosok unun kisi dima kan nandanyo an. Unun do anek ji gen gulusu yon. ²⁵ Kimakbi da pidoni bisapmon minat eyo agak dima tokdisak. Anelo Kwen Kokup isal ekwan unun da tilagon egipdar. ²⁶ Nak amin da kimoron da pidot pidot unun dakon mibili dayiken. Moses da gen

kinda mandagit ji manjin nandan bo dima? Moses da kindap kinda sojban kanakwan Pinjkop da gen yan iyigit: 'Nak Abraham, Aisak, ae Jekop dakon Pinjkop.'

²⁷ Ujun do nak yan dayisat, Pinjkop ujun amin kimakbi dakon Pinjkop dima, amin egip egipmi ton ujun dakon Pinjkop."

Ni gen teban da mibiltok asak?

(Mt 22.34-40 ae Lk 10.25-28)

²⁸ Anakwan gen teban yoyindet amin kinda da abin pindakban Yesu gat Sadyusi amin gat gen emat awit. Yesu da gen kobogi tagisi yoyinban nandank Yesu yan iyigit, "Ni gen teban da gen teban morap yapman mudank mibiltok asak?"

²⁹ Yanban Yesu da gen kobogi yan iyigit, "Gen teban mibiltok asak ujun yan: 'Israel amin kabi, gen ujun nandani. Amin Tagi kalon gin ujun Pinjkopnin.

³⁰ Ji Amin Tagi Pinjkopji ujun but gat, ae wup gat, ae tapmingo gat, ae nandak nandakgo gat kisi but dasi galak tan ibi.'

³¹ Ae ujun da bujon yan tosok:

'Gaga do but dasi nian galak tosok, unuden gin amin do but dasi galak tan yobi.'

Ujun gen teban bamot da gen teban morap yapman mudomal."

³² Yanban ujun gen teban yoyindet amin da Yesu yan iyigit, "Yoyindet, tagisi yosol. Ujun asisi, Pinjkop ujun kalon dagin egisak, ae Pinjkop kinda dima egisak. ³³ Notgo do galagi nian nandisal ujun si yapmanek Pinjkop do galagi madepsi nandan imni. Bisapmi bisapmi ujun do nandank ae oman an iminek egipni. Yan anek gaga do

but dasi nianj galak tosol, unjudej gin amin do but dasi galak taj yobi. Unjun gen bamot da mukwa sogok mibili mibili yapmanj mudomal.”

³⁴ Yanjan Yesu da amin nandanj kokwini toj kinda da yosok yan nandanjek iyigit, “Pinjkop da Amin Kila Asak unjun gak kili anjkwaj asal.”

Yan yanjan amin morap Yesu gen sanjbejek iyik do pasalgwit.

Kristo unjun Dewit dakon Pinjkop

(Mt 22.41-46 ae Lk 20.41-44)

³⁵ Yesu telagi yut nagalgwan egek amin yoyinj degek yan yoyigit, “Gen teban yoyindet amin da gen kinda yan yoj, ‘Kristo unjun Dewit dakon yawi diwatni.’ Mibili nido yan yoj? ³⁶ Dewit Telagi Wup da anpuluganjan iyi yan yagit: ‘Pinjkop da nak dakon Amin Tagi yan iyigit, “Gak abinj nak da aminsi tet do yikbi don uwalgo kandap gibanogwan yopbo gengo guramitni.”’

³⁷ Dewit da unjun amin do Amin Tagi yan iyigit, do Kristo unjun Dewit dakon yawi diwatni dima, unjun Amin Tagini.” Yesu da gen unjun yanakwan minjat amin kabi madep da nandanj galak tawit.

Gen teban yoyindet amin dakon anpak yokwi

(Mt 23.1-36 ae Lk 11.37-54 ae 20.45-47)

³⁸ Anakwa Yesu da yoyinj degek yan yoyigit, “Ji gen teban yoyindet amin da dayindet an unjun do pindak kimotni. Unjun amin ilikba pigikni dubagi panjek minjat aminyo da makeron ‘gildat tagi’ yan yoyini yan do galak toj. ³⁹ Muwut muwut yutnikon ae jap noknok bisap madepmon amin mani toj da yiyit tamokon yit do galak toj. ⁴⁰ Unjun amin sakwabat panjkwalek yutni timikganj. Ae amin da pindatni yan do bisit dubagisi an. Unjuden

amin gen kokwin bisap madepmon kobogî do yo jigisi pakdañ.”

Yoni mini miñat kinda da Piñkop do paret agit

(Lk 21.1-4)

⁴¹ Yesu Telagi Yut Madepmon wigek paret yopyop tamo da kapmatjok yikgit. Yigek pindagakwan amin morapmi da paret yopgwit. Moneñ morapmi tañ yomgwit amin uñun da moneñ madep yopgwit. ⁴² Anakwa sakwabat yoni mini kinda da abiy moneñ gimani tabili bamori moniñsisok paret yopyop tamokon yopgut.

⁴³ Yañ yopban kañek Yesu da pañdetni yañ pañ-muwugek yañ yoyigit, “Nak asisi dayisat, on sakwabat uñun da paret yopmañdak uñun da amin morap da yopmañ si yapmañdak. ⁴⁴ Amin morap uñun moneñni morapmi tañ yomañakwa diwari gin paret idapmon yopmañ. Mani on miñat wadak wadaksi añek moneñni kisi yopmañdak. Kili jap yumañ nosak moneñni di dima tañ imañ.”

13

Yesu da Telagi Yut Madep tuwilni do yagit

(Mt 24.1-2 ae Lk 21.5-6)

¹ Yesu gat pañdetni gat telagi yut madep dakon nagal yipmañ wanğa piñakwa monji kinda da yañ iyigit, “Yoyiñdet, tip madepsi bañ yut tagisisi di awit do digo pindat!”

² Yanban Yesu da gen kobogî yañ iyigit, “On yut madep pindakdal, uñun dakon tip notni da kwenon dima tañ tañ akdañ. Tuwilba kisisi mañ mudokdañ.”

Yesu da jigî morapmi altoni do yagit

(Mt 24.3-14 ae Lk 21.7-19)

³ Yesu flerj Olipmon yigakwan Telagi Yut Madep ason tet tagit. Anjakwan Pita, Jems, Jon ae Andru da iyi gin Yesu yanj iyiwit, ⁴“Gak da gen unun yal, unun ni bisapmon altokday? Ni yo da mibiltok altanban kanek unun yo morap altosak dakon bisap kwanj tosok yanj nandaney?”

⁵ Yanj yanba Yesu da yoyigit, “Amin da panjkewalni do kanj kimotni. ⁶ Amin morapmi da abinj nak dakon man yanek yanj yokday, ‘Nak naga Kristo.’ Yanj yanek amin morapmi panjkewalday. ⁷ Unun bisapmon emat wuwik gat ae dubagikon emat anj unun dakon gen bin apba nandanek butji dima pasolni. Unun yo morap altokday, mani miktim da mudosak bisap madep kili unun yanj dima nandani. ⁸ Miktim kinda dakon amin da pidanba miktim kinda dakon amin gat emat wamday. Ae kila amin madep kinda dakon amin da pidanba kila amin madep kinda dakon amin gat emat wamday. Anjakra miktim diwarikon wudip akdisak, ae miktim diwarikon amin da jap do madepsi anek diwari da kimotday. Minjat monji kwapmi toj da monji altok do anek suganba tepmi nanday, unudej gin unun yo morap altoni bisapmon, bisap madep kwanj tosok yanj nandani.

⁹ “Unun bisapmon ji disi do kila ani. Amin da gen pikon depday ae Juda amin da muwut muwut yutnon pawigi nap kirinjbarj baljokday. Ji nak nanday namay do amin da ji panji miktim dakon kila amin madep da inamon depba atday. Unun bisapmon nak dakon gen yoyini. ¹⁰ Miktim da mudosak bisap madep tepmi dima apdisak. Mibiltok amin miktimi miktimi ekwanj unun da Gen Bin Tagisi nandani. ¹¹ Amin da ji timik panpanj gen pikon depni bisapmon dima pasolni. Ni gen barj yoyinay yanj dima nandani. Unun bisapmon Pinjkop da ni gen dayisak unun

barj yoyini. Yarj anjakwa ji dakon gen dima asak, unjun Telagi Wup dakon gen asak.

¹² “Unjun bisapmon amin da yarj akdaɗ: peni kinda da padige uwal da kisiron yipban anjakba kimotdisak, ae amin kinda da miɗat monjiyoni uwal da kisiron yopban dapba kimotdaɗ, ae miɗat monjiyo da meɗi datniyo do yarj gin akdaɗ. ¹³ Yarj aba ji nak nolgaɗ do anek amin kisi morap da ji do butɗap nandakdaɗ. Mani tebai agek egi wigakwa bisap madepmon wigisak amin unjun Piɗkop da yokwikon barj timitdisak.”

Yo yokwisi kinda da altokdisak

(Mt 24.15-28 ae Lk 21.20-24)

¹⁴ Yesu da sarɗbeɗek yarj yagit, “Yo yokwisi amin paɗupbal ak kinda don dima toktoɗi tamokon akban kokdaɗ.” (On gen manjisak amin da pakyaɗsi nandisak.) “Unjun bisapmon amin Judia miktimon egipni unjun pasal kabapɗwan tepmisi wigini. ¹⁵ Amin kinda yut kwenon egipɗak kaɗ, yo kabini timit do yutɗwan dima piɗisak.

¹⁶ “Ae amin kinda piɗaga egipɗak kaɗ, yutnon ilikba piɗikni kiɗ abidok do dimasi kisak. ¹⁷ Unjun bisapmon miɗat monji kwapni toɗ, ae miɗat monji mum noɗ unjun bupmisi. ¹⁸ Ji da Piɗkop bisit iyinɗa nandaɗakwan yo unjun ais bisapmon dima altoni. ¹⁹ Unjun bisapmon yo jigiisi altokdaɗ. Piɗkop da yo morap wasagiron da egi abisok ekwamaɗon yo jigiisi unuden kinda dima altagit. Ae buɗon yo jigi unuden aeni dima altokdaɗ. ²⁰ Amin Tagi da unjun bisap dima anɗisip asak tam miɗat amin morap kisi pasilnom. Mani miɗat amin kabi iyi do kili manjigiti unjun do bupmi nandaɗek bisap anɗisip akdisak.

13:12: Mt 10.21 **13:13:** Mt 10.22; Jn 15.21 **13:14:** Dan 9.27; 11.31; 12.11 **13:15:** Lk 17.31 **13:17:** Lk 23.29 **13:19:** Dan 12.1; PA 7.14

²¹ “Uñun bisapmon amin kinda da ‘Kristo oni!’ bo ‘Asoni!’ yañ yañban kañ, geni dima nandañ gadani. ²² Amin diwari da abiñ ‘Nak Kristo’ yañ yokdañ. Ae diwari da ‘Nak kombi amin kinda’ yañ yokdañ. Yañ yañek wasok tapmimi toñ mibili mibili akdañ. Añek miñat amin kabi Piñkop da iyi do kili manjikbi uñun pañkilikba kosit kilegi yipmañ detni do pini madep akdañ. Mani aripmi dima akdañ. ²³ Yo jigisi morap uñun dima altañakwa wagil dayisat, do disi kañ kimotni.”

Don Amin Dakon Monji apdisak

(Mt 24.29-31 ae Lk 21.25-28)

²⁴ Yesu da sañbenek yañ yagit, “Yo jigì dakon bisap mudañakwan ‘gildat dabil pilin tuk akdisak, ae kanek dima tenjenokdisak.

²⁵ Ae gik kundu yipmañek mokdañ, aña kwa kwen kundukon yo tebai toñ uñun da kwakwalitdañ.’

²⁶ “Uñun bisapmon amin da Amin Dakon Monji kañba tapmimni ae tilimni gat gikwemon da apban kokdañ.

²⁷ Uñun da añelo kabini yabekban kiñ amin iyi do manjikbi kabi miktimi miktimi ekwañ uñun pañmuwutdañ.”

Pik kindap kañek butji pisosak

(Mt 24.32-35 ae Lk 21.29-33)

²⁸ Yesu da sañbenek yañ yagit, “Ji pik kindap kañek butji pisosak. Kiliñi pakbini toñ ae tami kaluk yopmañdak, uñun bisapmon gildat bisap kwañ tosok yañ nandañ.

²⁹ Uñudeñ gin yo morap dayit uñun da altañakwa miktim da mudosak bisap madep kili uñunjok kwañ tosok yañ nandani. ³⁰ Nak asisi dayisat, amin uñun bisapmon nani dima kimagakwa yo morap uñun kisi altañ mudokdañ.

³¹ Kundu gat miŕtim gat pasildamal, mani nak dakon gen uŕun dimasi pasildisak.”

Yo morap altosak uŕun dakon bisap Piŕkop Dat dagin nandisak

(Mt 24.36-44)

³² Yesu da sanbejek yaŕ yaŕgit, “Yo morap altokdisak uŕun dakon bisap amin kinda da dima nandisak. Kwen Kokup aŕeloyo dima nandaŕ, ae Monjiyo kisi dima nandisak. Dat da iyi gin nandisak. ³³ Yo morap altokdaŕ dakon bisap ji dima nandaŕ, do kaŕ kimagek egipni.”

³⁴ Yaŕ yaŕek tilak gen kinda yaŕ yoyigit, “Amin kinda kokup kindakon kik do aŕek oman amini do pi kokwinik yomiŕek yut dakon kila ani do yoyisak. Aŕek yoma sopsop dakon kila amin yoma kilani tebai asak do iyisak.

³⁵ “Uŕun do aŕek ji kaŕ kimotni. Ji yut dakon ami ni bisapmon apjak uŕun dima nandaŕ. Apjak bisap uŕun pilindo bo kalbi binap bo pup da gen yosok bisapmon bo wisa dagokdo uŕun ji dima nandaŕ. ³⁶ Tepmi abiŕ dandaban dipmin potni kaŕ, uŕun tagi dima. ³⁷ Gen dayisat uŕun amin morap kisi do yosot. Kaŕ kimotni.”

14

Kila amin da Yesu aŕakba kimotjak do yawit

(Mt 26.1-5 ae Lk 22.1-2 ae Jn 11.45-53)

¹ Gildat bamori egek don Yapyap Bilak ae Bret Yisni Mini Dakon Jap Noknok Bisap Madep altok do aŕakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae gen teban yoyiŕdet amin da muwugek yaŕ yawit, “Niaŕ aŕek Yesu aŕkewalek abidaŕ aŕatno kimotjak?” ² Yaŕ yaŕek yawit, “Telagi bisap madepmon dima abidoneŕ. Yaŕ aneŕ kaŕ, miŕat aminyokon pidok pidok noman tokdisak.”

Miñat kindá da pakbi kibanji toj tagisinañ Yesu soñimgut

(Mt 26.6-13 ae Jn 12.1-8)

³ Yesu Betani kokupmon amin kindá mani Saimon unun da yutnon yikgit. (Saimon unun kalip wuda tebani toj egipgut.) Yesu jap noknok tamokon yigakwan miñat kindá pakbi kibanji toj tagisi kinami kindá abidaneñk wigigit. Awin gapmi jokgalek Yesu da busunon tagalgit. (Unun pakbi dakon yumanñ nogi madepsi ae tibiri unun tipnañ wasañbi.)

⁴ Yan aban amin diwari da kanek buri yokwi tanba notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Nidosi pakbi kibanji toj tagisi unun yumsi tagaldak? ⁵ Amin da yubam tam, moneñ madepsi timik yoni mini amin do yomnom.” Yan yanek miñat unun gen tebai iyiwit.

⁶ Iyiba Yesu da nandaneñk yan yoyigit, “Ji miñat on yum koni. Nido jigi imanñ? Miñat on nak do yo tagisi asak. ⁷ Yoni mini amin ji gat bisapmi bisapmi egipdanñ, do tagi panpulugoni. Mani nak ji gat bisapmi bisapmi dima egipdamanñ. ⁸ Yo miñat da agagi kili aban dagak. Nak kimokgo gapmakon nepni do unun miñat da pakbi kibanji toj nanñ kili soñ namik. ⁹ Nak asisi dayisat, miktimi miktimi amin da Gen Bin Tagisi yoyineñk miñat on da yo ak unun dakon gen bin kisi yoyinakwa nandakdanñ. Anek unun miñat dakon man bini dima pasildisak.”

Judas da Yesu kila amin da kisiron yip do yan teban tagit
(Mt 26.14-16 ae Lk 22.3-6)

¹⁰ Unun bisapmon panñdetni 12 kabikon kindá egipgut mani Judas Iskariot. Unun da mukwa sogok amin dakon amin madep kabikon kinjek Yesu kisitnikon yipjak do yoyigit. ¹¹ Yoyiban but galak nandaneñk moneñ imni do

yaŋ teban tawit. Judas unun nandaŋek Yesu kisitnikon yipjak dakon kosit wisigit.

Yesu gat paŋdetni gat jap nawit

(Mt 26.17-25 ae Lk 22.7-14 ae 22.21-23 ae Jn 13.21-30)

¹² Anjakwan Bret Yisni Mini Dakon Jap Noknok Bisap Madep altagit. Unun bisapmon Israel amin da Yapyap Bilak do nandaŋek sipsip moniŋ dapmaŋ soŋ noŋ. Unun bisapmon paŋdetni da Yesu yaŋ iyiwit, “Nin kiŋ dukwan Yapyap Bilak dakon jap paŋkosit aneŋ do nandisal?”

¹³ Yaŋ yaŋba Yesu da paŋdetni bamori yabegek yaŋ yoyigit, “Kokupmon kiŋ kaŋbal amin kinda pakbi kwoba kinda guramik apban jil gat domdom akdaŋ. Jil unun amin naŋ yol aŋkinjil. ¹⁴ Kaŋbal yut kindakon wikwan kaŋ, unun yut dakon ami yaŋ ijinjil, ‘Yoyiŋdetnit da yosok, “Nak gat paŋdetnoni gat da Yapyap Bilak dakon jap noneŋ dakon yut buri dukwan tosok?”’ ¹⁵ Yaŋ iŋiŋbal unun amin da yut madep kinda kwen nani do dolisak. Unun yutnon jap noknok tamo ae amin yiyit tamo kili paŋnoman abi da toŋ. Unudon japnin paŋkosit anjil.”

¹⁶ Yoyiŋban kokupmon kiŋ Yesu da yo morap do yoyigit unudensi pindakgimal. Yaŋ pindagek Yapyap Bilak dakon jap paŋkosit agimal.

¹⁷ Pilin pilindo Yesu gat paŋdetni 12 kabi gat unun yutnon opgwit. ¹⁸ Obiŋ jap noknok tamokon jap naŋ yiŋek Yesu da yaŋ yoyigit, “Nak asisi dayisat, jikon da kinda da nak uwalno da kisiron nepdisak. Unun amin nin gat yiŋek jap nomaŋ.”

¹⁹ Yaŋ yaŋban paŋdetni buri yokwi taŋba kalon kalon yaŋ yawit, “Nak dima, ma?”

²⁰ Yaŋ yaŋba Yesu da yoyigit, “12 kabi jikon kinda nak gat bret idapmon sibiŋek nomak unun. ²¹ Asi, Piŋkop

da papiakon gen mandabi unjun da aripmon Amin Dakon Monji kimot akdisak. Mani Amin Dakon Monji uwal da kisiron yipjak amin, awa! Unjun amin meni da dima anjalagit tam tagi.”

Yesu da paɗdetni jap yomgut

(Mt 26.26-30 ae Lk 22.15-20 ae 1Ko 11.23-25)

²² Jap naɗ yigakwa Yesu da bret kinda abidaɗ, Piɗkop ya yaɗ iyineɗ, puɗaɗ paɗdetni do yomgut. Yomineɗ yaɗ yoyigit, “Timineɗ noni, on nak dakon giɗtim timno.”

²³ Yaɗ yaɗek aeni wain kinam abidaɗek, Piɗkop ya yaɗ iyineɗ, yoban kisi da nawit. ²⁴ Naɗakwa Yesu da saɗbeɗek yaɗ yoyigit, “On yawino. Amin morapmi gat saɗbek saɗbek ak do parekdat. ²⁵ Nak asisi dayisat, nak wain ae dima naɗek egi wigi Piɗkop da Amin Kila Agak kokupmon don wain kalugi nokenɗ.”

²⁶ Yaɗ yaɗban kap kinda yaɗek yomakon piɗek ileɗ Olipmon wigiwit.

Pita da manji imjak do Yesu da yagit

(Mt 26.31-35 ae Lk 22.31-34 ae Jn 13.36-38)

²⁷ Ileɗ Olipmon wigakwa Yesu da paɗdetni yaɗ yoyigit, “Piɗkop da papiakon gen kinda tosok unjun da aripmon ji manji namdaɗ. Gen unjun yaɗ:

‘Sipsip dakon kila amin anaɗko kimagakwan sipsip wasen ki iyi iyi kikaɗ.’

²⁸ Mani kimoron da piɗaɗek nak da kalip Galili miktimon mibiltan damineɗ kikenɗ.”

²⁹ Yaɗban Pita da yaɗ iyigit, “Amin diwari dakon nan-daɗ gadat wital kisak kan, nak yaɗ aripmi dima abeɗ.”

³⁰ Yanj yanban Yesu da iyigit, “Nak asisi gayisat, abisok kalbi pup kosit bamot dima yanjakwan gak da nak do wasip kosit kapbi yokdisal.”

³¹ Yanban Pita da yanj iyigit, “Uwal da gigeek nakyo kisi nit do ani kanj, gak do wasip dima yokerj.” Yanj yanban notni kabi kisi yanj gin yawit.

Yesu Getsemani Pigaga bisit agit

(Mt 26.36-46 ae Lk 22.39-46)

³² Yesu gat panjetni gat miktim kinda mani Getsemani unudon kiwit. Kinj altahek Yesu da yanj yoyigit, “Ji idon yigakwa nak bisit akej.” ³³ Yanj yanjek Pita, Jems, ae Jon kisi timikban kiwit. Kinj burikon jiggi madepsi nandajek ³⁴ yanj yoyigit, “Butno jik tanjakwan kimot kimotno noman tanj naban nandisat. Do ji idon Pinjkop do nandajek egipni.”

³⁵ Yanj yanjek anjgwikon kinj miktimon manj pagek bisit agit. Kosit kinda tosagon unun bisap yokwi yapjak yanj nandajek bisit yanj yagit, ³⁶ “Aba, Dat, gak da yo morap tagi aki. Do nak da kwenon jiggi apdisak unun kukwoki do nandisat. Mani nak dakon galaktok dima yolgi, gaga dakon galaktok unun gin yolgi.”

³⁷ Yanj yanjek tobil panjetni kapbi egipgwiron kinj pindakban dipmin pakgwit. Pindagek Pita yanj iyigit, “Saimon, gak dipmin pokdol, ma? Bisap awa kalonji da aripmon gin nak gat Pinjkop do nandajek dima egipnerj? ³⁸ Ji teban yanjek bisit anjek egipni. Yanj anjek egipni kanj, panjekwalon aripmi dima moni. But da nak nol do galak tosok mani gip dakon teban tokni mini.”

³⁹ Yanj yanjek aeni tobilek kinj bisit mibiltok agit unudenj gin agit. ⁴⁰ Bisit anjek abinj pindakban panjetni dipmin do

yokwisi aņek aeni dipmin sigin pakgwit. Panyolban pidan ni gen nan iyinenņ yan do intanjek isal yikgwit.

⁴¹ Aeni kinj bisit anj tobil abinj panđetni yan yoyigit, “Ji dipmin sigin pagek tapmin pan, ma? Dipmin aripmi kwayinj. Bisap kili abik. Amin Dakon Monji yokwi pakpak da kisiron kili unun yipmanņan. ⁴² Pidanba kino! Kabit, uwal da kisiron nepjak amin kili abik.”

Uwal da Yesu abidawit

(Mt 26.47-56 ae Lk 22.47-53 ae Jn 18.3-12)

⁴³ Yesu gen yanakwan unudon gin panđetni 12 kabikon da kinda mani Judas altanņ yomgut. Amin kabi madep emat agak sibani ae kindap kirinjni timigek buņon yolgwit. Mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae gen teban yoyinđet amin ae kila amin unun da yabekba apgwit.

⁴⁴ Uwal da kisiron yipyip amin da gen kinda kili yan yoyigit, “Amin kinda nak da mandan noko kan, unun amin nan abidoni. Abidanjek kilani tebai aņek aņan kini.” ⁴⁵ Judas unudon gin Yesukon kinj altanjek yan iyigit, “Yoyinđet!” Yan iyinjek mogimikon mandan nagit. ⁴⁶ Yan aban kanjek Yesu tebai abidawit. ⁴⁷ Aba unun akgwit kabikon da kinda da emat agak sibani ilikgit. Iligek mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dakon oman monji miragi mandan dagagit.

⁴⁸ Mandan daganban Yesu da obip amin yan yoyigit, “Ji nak do kabo noknok kinda yan nandanjek emat agak siba ae kindap kirinj timigek nak abidok do aben, ma? ⁴⁹ Nak gildari gildari Telagi Yut Madep da nagalgwan ji gat egek amin yoyinj dekgim. Unun bisapmon nak abidok do dima nandawit? Mani Pinjkop da papiakon nak do gen mandabi unun da aripmon noman tosak.” ⁵⁰ Yan yanban panđet morapni yipmanņek pasal kinj mudawit.

⁵¹ Kij mudarakwa monjisok kinda imalni kwakwagi kindanaj gin imegek Yesu yolgit. Emat amin da unun monjisok kisi abidok do awit, ⁵² mani imalni naj kuk-wanek pasal molan molan kigit.

Yesu gen pikon anaj kiwit

(Mt 26.57-68 ae Lk 22.54-55 ae 22.63-71 ae Jn 18.13-14 ae 18.19-24)

⁵³ Yesu abidawit amin unun da Yesu abidan anaj mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da yutnon wigiwit. Unun yutnon mukwa sogok amin dakon mibiltok amin ae gen teban yoyindet ae kila amin kisi muwuk egipgwit. ⁵⁴ Pita kagi kagisok da Yesu yol ankinjek, mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da nagalgwan pigigit. Pikwan obip amin gat kindapmon yigek kindapni aliwit.

⁵⁵ Anakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae gen kokwin amin kisi morap gat da yan nandawit, amin di yan yomno abij Yesu top gen yan iminek gulusun agit yan yanakwa anjatno kimotjak yan nandawit, mani Yesu sun kinda dima agit yan kawit. ⁵⁶ Anakwa amin morapmi da Yesu do top sitnok genyo yanba geni dakon kosiri dima pisagit.

⁵⁷ Aba amin diwari da pidan Yesu do top sitnok gen yan yawit, ⁵⁸ “Nin da nandanapno Yesu da yan yagit, ‘Nak da Telagi Yut Madep amin da awit unun tuwilek gildat kapbi da butgwan yut nyakwari kinda aben. Yut unun amin kisit da agagi dakon tilak dima aben.’” ⁵⁹ Mani gen unun yawit unun kisi upbal tanek gen dakon kosiri dima pisagit.

⁶⁰ Kili mukwa sogok amin dakon mibiltok amin kila amin da inamon agek Yesu yan iyigit, “Gak gen kobogi kinda dima yoyiki? On amin morap gen yan gaba nian nandan yomisal?” ⁶¹ Mani Yesu gen kagani sopmanek

gen kobogi kinda dima iyigit. Yan aban mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da aeni iyigit, “Gak Kristo? Gak Pinjkop gawak imamanj unjun dakon Monji bo dima?”

⁶² Yanban Yesu da yan yagit, “Unjun nak mani. Ji don kanakwa Amin Dakon Monji Tapmim Ami da aminsi tet do yikban kokdaj. Anjek kanakwa Kwen Kokup dakon gikwemon da apban kokdaj.”

⁶³ Yan yanban nandanjek mukwa sogok amin dakon mibiltok amin iyi dakon paba pigikni pudagit. Yan anjek yagit, “Mibilni nandak do amin nido sanbejek yoyino apni? ⁶⁴ Iyi do ‘nak Pinjkop dakon Monji’ yan yosok, do ji da nian an innerj do nandaj?”

Yanban kisi morap da yawit, “Gulusunj asak, do si kimotjak.” ⁶⁵ Yan yanjek diwari da ilip sul imgwit. Yan anjek dabili imal nanj wamanj sopmanjek kisit da anjakgwit. Kisit da anjagek yan iyiwit, “Namin da gikdak? Kombi gen ya!” Yan injanjakwa obip amin da abidanjek anjakgwit.

Pita da Yesu do wasip yagit

(Mt 26.69-75 ae Lk 22.56-62 ae Jn 18.15-18 ae 18.25-27)

⁶⁶ Anjakwa Pita unjun yut da nagalgwan egakwan mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dakon oman minatjok kinda da opgut. ⁶⁷ Obinj Pita kindap alinjek ekwan kagit. Minat unjun da pakyanji yipban kwan kanjek yan iyigit, “Gak Yesu Nasaret kokupmon nani gat kisi egipgumal.”

⁶⁸ Yanban Pita da wasip yanjek yagit, “Gak da gen unjun yosol nak dima nandisat.” Yan yanjek nagalon da wigat mibilon pigigit.

⁶⁹ Anjakwan oman minatjok unjun da Pita aeni kanjek amin unjudon akgwit yan yoyigit, “On amin unjun Yesu da kabikon nani kinda.” ⁷⁰ Mani aeni wasip yanjek yagit, “Dima.”

Timisok di egek amin kapmatjok akgwit unun da yan iyiwit, “Gak asi Yesu da kabikon nani kinda. Gak Galili amin kinda.”

⁷¹ Yan yanba Pita da tebaisi yanek yagit, “Asisi dayisat, amin unun yon nak dimasi nandan imisat. Top yosot kan, jobit tagi timikgen.”

⁷² Yan yanjakwan unudon gin pup gen yanban kosit bamot agit. Yanban nandane Pita Yesu da gen yagit unun do nandagit. Gen unun yan yagit, “Nak dakon man kosit kapbi wasip yanaki pup da kosit bamot gen yosak.” Gen unun do nandane buri yokwi tanban kunam madepsi takgit.

15

Yesu Pailaron anan kiwit

(Mt 27.1-2 ae 27.11-14 ae Lk 23.1-5 ae Jn 18.28-38)

¹ Wisawisa do mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae kila amin ae gen teban yoyindet amin ae gen kokwin amin kabi morap gat da muwugek gen kinda anteban awit. Anek Yesu nap teban nan waman ilik anan Pailat da kisiron anki yipgwit.

² Yipba Pailat da Yesu yan iyigit, “Gak Juda amin dakon kila amin madep, ma?”

Yanban Yesu da gen kobogi yan yagit, “Yosol unun mani.”

³ Yan yanban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da gen morapmi yan ingwit. ⁴ Yanba Pailat da aeni Yesu yan iyigit, “Gak gen kobogi kinda dima yoyiki? Amin on da yokwi agil do gen morapmi yan gaman.”

⁵ Yan yanban Yesu da gen kobogi kinda dima yagit. Yan aban kanek Pailat nandaban njwakjwarisi agit.

*Pailat da Yesu tilak kindapmon arjatni do yagit
(Mt 27.15-26 ae Lk 23.13-25 ae Jn 18.38-19.16)*

⁶ Bilagi bilagi Yapyap Bilak bisapmon wasok kinda yan awit: Juda minat aminyo da dam tebanon yikdak amin kinda dakon man yanakwa, Pailat da yopban kin kin awit. ⁷ Yesu gen pikon yipgwit bisapmon amin kinda mani Barabas unjun gat notni gat dam tebanon yikgwit. Unjun amin kabi Rom gapman do japmi nandajek emat wamajek amin kinda anjakba kimakgit. Unjun do dam tebanon yopgwit. ⁸ Kili amin morapmi da Pailaron kin altajek yan iyiwit, “Bilagi bilagi asal, unjuder gin dam tebanon yikdak kinda pulugan yipbi kisak.”

⁹ Yanba Pailat da yan yoyigit, “Juda amin dakon kila amin madep nan yipbo kisak do nandan?” ¹⁰ Pailat yan yagit nido iyi nandagit: mukwa sogok amin dakon amin madep kabi Yesu do nandaba yokwi tanban top yanek gen pikon yipgwit. ¹¹ Mani mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da minat amin kabi madep buri suganjek yan yoyiwit, “Ji Pailat da Barabas nan yipban kisak do iyini.” Yan yoyinba amin da yan gin iyiwit.

¹² Yanba Pailat da aeni yoyigit, “On amin ji da ‘Juda amin dakon kila amin madep’ yan iyan, nian an iberj do nandan?”

¹³ Yanban yan tidanjek yawit, “Tilak kindapmon anakbi kimotjak!”

¹⁴ Yanba yoyigit, “Mibili nido? Ni gulusun nan agit?”

Yanban mibiltok yawit si yapmanek madepsi yan tidanjek yawit, “Tilak kindapmon anakbi kimotjak!”

¹⁵ Yanba Pailat da amin dakon buri moni do Barabas pulugan yipban minat amin kabiyokon kigit. Kinakwan emat amin yoyinban Yesu baljawit. Aba don tilak kindapmon anjakba kimotjak do yoyigit.

Emat amin da Yesu toptopmon da man madep ingwit
(Mt 27.27-31 ae Jn 19.2-3)

¹⁶ Emat amin da Yesu abidan añañ gapman yut madep da nagalgwan pigiwit. Pigeke emat amin notni diwari kisisi yañ yoba abiñ mudawit. ¹⁷ Muwugek Yesu do paba pigik gami kinda pañ ingwit. Yañ añek nap keli toñ kinda nañ kila amin madep dakon pelit yombem kinda wasañek busuñikon wamañ ingwit. ¹⁸ Wamañ imiñek top iyiñek yañ yawit, “Gildat tagi, Juda amin dakon kila amin madep!” ¹⁹ Yañ yañek kindap kirin nañ busuñikon añañek ilip sul ingwit. Yañ añek gawak imiñek toptopmon da man madep ingwit. ²⁰ Añek topmon da man madep imiñ mudaneke imal gami iligek iyi dakon pabi pigik pañ ingwit. Pañ imiñek tilak kindapmon añañka kimotjak do ilik añañ kiwit.

Yesu tilak kindapmon añañkwit
(Mt 27.32-44 ae Lk 23.26-43 ae Jn 19.17-27)

²¹ Kosiron kin amin kinda kokup pap kik do apban kawit, mani Saimon. Uñun Sairini kokupmon nani kinda, Aleksanda gat Rupas gat dakon datni. Emat amin da Saimon gen tebai iyinba Yesu dakon tilak kindapni guramikban kiwit. ²² Kin miktim tim kinda mani Golgata unjudon altawit. (Golgata unun dakon mibili unun Busuñ Kidat ilen.) ²³ Kin altañek wain gat pakbi isipmi kinda mani mea gat iktagilek iminba nok do kurak tagit. ²⁴ Añek tilak kindapmon añañkwit. Añañek imalni timit do satu wasok awit.

²⁵ Wisa dagokdo 9 kilok añañkwan añañkwit. ²⁶ Añañek mibili yañ do añañkamañ unun dakon but piso gen yañ mandawit, JUDA AMIN DAKON KILA AMIN MADEP. ²⁷ Yesu da ilen bamoron kabo noknok bamori kisi dapgwit.

²⁸ Dapba Pinjkop da papiakon gen tosoƙ unjun bami noman tagit. Gen unjun yaƙ: “Yokwi pakpak amin unjun kabikon anjakbi.” ²⁹ Amin kiƙ ap awit unjun da yaƙba yokwi tok an imiƙek wunda kwalkwal anek yaƙ iyiwit, “Ae! Gak Telagi Yut Madep tuwilek gildat kapbi da butgwan kaluk ak do yagil, ³⁰ do giptimgo anƙutnaƙek tilak kindapmon da pi!”

³¹ Yaƙ yaƙba mukwa sogok amin dakon amin madep kabie ae gen teban yoyiƙdet amin kisi yaƙ gin notni yoyiƙ yoyiƙ anek anƙsolat anek yaƙ yawit, “Amin diwari paƙpu-lugagit da nido iyi dakon giptim anƙpulugok do anƙtidok asak? ³² On amin Kristo, asi Juda amin dakon Kila Amin Madepni kaƙ, tilak kindapmon da piƙban kaƙek nandaƙ gadaƙ imneƙ.” Unjudeƙ gin kabo noknok bamot teri teri dapbi unjunyo kisi yaƙba yokwi tok an imgumal.

Yesu kimakgit

(Mt 27.45-56 ae Lk 23.44-49 ae Jn 19.28-30)

³³ Gildat binap 12 kilok anjakwan miktim kisi pilin tuk anjakwan kiƙ pilindo 3 kilok agit. ³⁴ Kiƙ 3 kilok anjakwan Yesu da yaƙ tidaneƙ yaƙ yagit, “Eloi, eloi lama sabaktani?” Gen unjun dakon mibili yaƙ:

“Pinjkopno, Pinjkopno, nido nepmaƙ dekdal?”

³⁵ Yaƙ yaƙban amin diwari kapmatjok akƙwit unjun nandaƙek yawit, “Nandaƙ, unjun Elaija do yaƙ imisak.”

³⁶ Yaƙba amin kinda timentim yaƙek kiƙ yo kinda gugidan yombem jol diwaron wamaƙ wain gat ae pakbi isiƙpmi gat unjungwan sibiƙek Yesu da nosak do anenakgit. Anenakeƙ yaƙ yagit, “Ji yiƙba koneƙ. Elaija da asi abiƙ tilak kindapmon naƙ abidaƙ abinƙban koneƙ, bo diƙma.”

³⁷ Yaƙ yaƙban Yesu madepsi yaƙ tidaneƙ kimakgit.

³⁸ Kimagakwan Telagi Yut Madep dakon yoma imal unjun kwen da sulugi piñ mibilikon daganj ki timi bamori agit. ³⁹ Anakwan emat amin 100 dakon kila amin da Yesu injamikon kimakban kanjek yagit, “On amin asisi Pinjkop dakon Monji egipgut.”

⁴⁰ Anakwan miñat diwari dubagisogon da agek pindak nandanyo awit. Unjun miñat kabikon kinda mani Maria, kokupni Makdala, ae Maria njwaknjwari kinda unjun Jems buñon nani gat Josep gat dakon meñi, ae Salome gat kisi akgwit. ⁴¹ Yesu Galili miñtimon egipgut bisapmon unjun miñat kabi da yol awilek oman an imiñek egipgwit. Unjun daganj dima, ae miñat diwari kisi Yesu gat Jerusalem kokup papmon kiwit unjun kisi kanjakwa Yesu kimakgit.

*Yesu dakon bumjotni tip kinamgwan yipgwit
(Mt 27.57-61 ae Lk 23.50-55 ae Jn 19.38-42)*

⁴² Sabat dakon tagaptok bisap Nenjo pilindo ⁴³ Josep Arimatea kokupmon nani da apgut. Unjun gen kokwin amin kabi dakon kila amin egipgut. Amin morapmi da nandaba wukwan imgwit. Ae unjun Pinjkop da Amin Kila Akdisak unjun do jomjom anjek egipgut. Josep unjun pasol pasoli mini Pailaron kiñ Yesu dakon bumjotni abidok do iyigit. ⁴⁴ Iyijban Pailat da emat amin 100 dakon kila amin yan iban opban iyigit, “Asi Yesu kuñwak, bo dima?”

⁴⁵ Iyijban emat amin 100 dakon kila amin da yan yagit, “Asi kuñwak.” Yan yanban nandajek Josep da bumjot anjisak do yan mudan imgut. ⁴⁶ Aban Josep da kiñ imal kwakwagi kinda yumanj anabij Yesu dakon bumjot tilak kindapmon nanj abij unjun imal nanj wamgut. Wamanj anki tip kinam kindakon yipmanjek tip madepsi kinda an-tobilban abij yoma sogut. ⁴⁷ Maria Makdala kokupmon

nani gat ae Maria Josep dakon meni gat da karjakwal Yesu dakon bumjotni yipgut.

16

Yesu kimoron da pidagit

(Mt 28.1-8 ae Lk 24.1-12 ae Jn 20.1-10)

¹ Sabat bisap mudanakwan pilin pilindo Maria Makdala kokupmon nani, ae Maria Jems dakon meni, ae Salome, unun minat kapbi da bit nelak, ae yo mibili mibili kibani tagisi, Yesu dakon bumjotni soj im do yumar panjosit awit. ² Yanj anek pakgwit da Sonda wisa dagokdo tip kinamon kik do kinakwa gildat wigit. ³ Kijek kosiron yanj nandat anek yanj yawit, "Namin da tip kinam dakon tip madep antobilban piosak?" ⁴ Yanj yanek kinj kanba tip madep kili antobilbi kawit. ⁵ Yanj kanek tip kinamgwan pigi wili gimoni kinda kawit. Unun ilikba pigik kwakwagi dubagi kinda pabi da aminsi tet do yikban kawit. Kanek wuripdagek pasalgwit.

⁶ Yanj nandanakwa yoyigit, "Ji wuripdagek dima pasolni. Yesu Nasaret kokupmon nani tilak kindapmon anjakbi unun kok do aben. Unun kili pidan kik, idon mini. Tamoni oni kabit. ⁷ Kinj panjetni gat Pita gat yanj yoyini, 'Unun da kalip Galili miktimon mibiltan daminek kik do kili dayigit, do unudon kinj koni.'"

⁸ Yanj yoyinban minat kapbi unun pasal nimnimigek tip kinamon da winj tintim yanek kiwit. Kinj pasol pasol anek amin di dima yoyiwit.

Maria Makdala kokupmon nani da Yesu kagit

(Mt 28.9-10 ae Jn 20.11-18)

⁹ Yesu Sonda wisa dagokdo kimoron da pidanek mibiltok Maria Makdala kokupmon nani altan imgut.

(Uñun miñat Yesu da kalip koñ 7 kabi burigwan egipgwit bañ yol imgut.) ¹⁰ Altañ iban kiñ Yesu dakon pañdet kabini kunam takba pindagek yañ yoyigit, ¹¹ “Yesu kalugi egakwan kat.” Yañ yañban gen uñun do nandaba bami dima agit.

Pañdetni bamori da Yesu kosiron kagimal
(Lk 24.13-35)

¹² Buñon pañdetni bamori da kokup kindakon kik do kiñakwal Yesu da giptimi kulabik añek altañ yoban amin ñwakñwari kinda yañ kagimal. ¹³ Altañ yoban tobil kiñ notni diwari yoyiñbal nandaba bami dima agit.

Yesu da pañdetni pi ani do yoyigit
(Mt 28.16-20 ae Lk 24.36-49 ae Jn 20.19-23)

¹⁴ Aeni don pañdetni 11 kabi muwuk yigek jap nañakwa altañ yomgut. Altañ yomiñek gen tebaisi yañek yañ yoyigit, “Ji amin da ‘pidak da egisak’ yañ dayiñba nido nandaba bami dima ak? Nandañ gadatji mini?”

¹⁵ Aeni sañbeñek yañ yoyigit, “Ji miktimi miktimi kiñ Gen Bin Tagisi amin kisisi yoyiñ mudoni. ¹⁶ Amin kinda nak nandañ gadañ namiñek telagi pakbi sosak kañ, uñun amin Kwen Kokup do amin asak. Ae amin kinda nak dima nandañ gadañ namjak kañ, uñun amin Tipdom do amin asak. ¹⁷ Nak nandañ gadañ namni amin tapmim yobo wasok tapmimi toñ yañ bañ akdañ: nak dakon man yañek koñ yoldañ, ae gen ñwakñwari yokdañ. ¹⁸ Ae uñun amin da tuñon amin emari toñ abidokdañ, ae pakbi emari toñ nañba uñun da dima pañupbal akdañ. Uñun amin da sot amin kisiri kwenikon wiñjiñba sotni mudokdañ.”

*Yesu Kwen Kokup wigigit
(Lk 24.50-53 ae Ya 1.9-11)*

¹⁹ Amin Tagi Yesu gen unun yoyin mudanakwan Pinƙop da anenakban Kwen Kokup wigigit da Pinƙop da aminsi tet do yikdak. ²⁰ Anakwan paɗdetni miktimi miktimi kin Pinƙop dakon geni yoyin anan kiwit. Kinakwa Amin Tagi unun gat egek paɗpuluganakwan wasok tapmimi ton anek geni jonik paɗteban agit.

PIŃKOP GEN
The New Testament and Psalms in the Yopno Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen na Buk Song long tokples Yopno long Niugini
copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yopno

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-01-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 17 Oct 2021

b683ce50-d820-5bfc-8471-d8ee080be106